

BIBLIOTEKA SEJMOWA

KONSTYTUCJE ŚWIATA

KONSTYTUCJA

Związku

Australijskiego

COMMONWEALTH
OF AUSTRALIA
CONSTITUTION ACT

Tłumaczenie z języka angielskiego i wstęp

Jan Winczorek

WYDAWNICTWO SEJMOWE

Warszawa 2014

Seria: Konstytucje Świata

Konstytucja Związku Australijskiego

Weryfikacja naukowa: **Lech Garlicki**
Weryfikacja tłumaczenia: **Albert Pol**
Redakcja: **Wiesław Staskiewicz, Katarzyna Gralak**
Projekt graficzny: **Darek Kondefe**

© Copyright by Kancelaria Sejmu 2014

Biblioteka Sejmowa
ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa
e-mail: parlib@sejm.gov.pl

Druk: AKCYDENS S.J.

ISBN: 978-83-7666-342-5

Spis treści

<i>Wstęp Jan Winczorek</i>	7
----------------------------------	---

AKT KONSTYTUCYJNY ZWIĄZKU AUSTRALIJSKIEGO

Ustawa o utworzeniu Związku Australijskiego	66
Konstytucja Związku Australijskiego	74
Rozdział I. Parlament	76
Część I. Postanowienia ogólne	77
Część II. Senat	78
Część III. Izba Reprezentantów	84
Część IV. Izby Parlamentu	89
Część V. Kompetencje Parlamentu	91
Rozdział II. Rząd	100
Rozdział III. Władza sądownicza	104
Rozdział IV. Finanse i handel	110
Rozdział V. Stany	120
Rozdział VI. Nowe stany	124
Rozdział VII. Postanowienia różne	126
Rozdział VIII. Zmiana Konstytucji	128
Załącznik	132
Przypisy	134
Proklamacja stwierdzająca utworzenie Związku	152
Zezwolenie Królewskie odnoszące się do Urzędu Gubernatora Generalnego	156
Ustawa o przyjęciu Statutu Westminsterskiego z 1942 r.	162
Statut Westminsterski z 1931 r.	164
Ustawa o Australii z 1986 r.	170
 <i>Wybrana literatura</i>	 182

AKT KONSTYTUCYJNY ZWIĄZKU AUSTRALIJSKIEGO

Przyjęty przez brytyjską Izbę Gmin, uzyskał sankcję Królowej Wiktorii dnia 9 lipca 1900 r. Akt wszedł w życie 1 stycznia 1901 r.

obejmujący:

zmianę Konstytucji (wybory do Senatu) z 1906 r. (Nr 1 z 1907 r.)

zmianę Konstytucji (zadłużenie stanów) z 1909 r. (Nr 3 z 1910 r.)

zmianę Konstytucji (zadłużenie stanów) z 1928 r. (Nr 1 z 1929 r.)

zmianę Konstytucji (pomoc społeczna) z 1946 r. (Nr 81 z 1946 r.)

zmianę Konstytucji (Aborygeni) z 1967 r. (Nr 55 z 1967 r.)

zmianę Konstytucji (nieobsadzone mandaty w Senacie) z 1977 r.
(Nr 82 z 1977 r.)

zmianę Konstytucji (w sprawie emerytur sędziowskich) z 1977 r.
(Nr 83 z 1977 r.)

zmianę Konstytucji (referenda) z 1977 r. (Nr 84 z 1977 r.).

Publikowany tekst konstytucji uwzględnia wszystkie zmiany dokonane do dnia 1 lipca 2014 roku.

COMMONWEALTH
OF AUSTRALIA
CONSTITUTION ACT

USTAWA O UTWORZENIU
ZWIĄZKU AUSTRALIJSKIEGO

AN ACT TO CONSTITUTE
THE COMMONWEALTH
OF AUSTRALIA

PREAMBUŁA

9 lipca 1900 r.

Zważywszy, że mieszkańcy Nowej Południowej Walii, Wiktorii, Australii Południowej, Queenslandu i Tasmanii,

z ufnością powierzając się błogosławieństwu Boga Wszchemogącego,

zgodzili się zjednoczyć się w jeden nierozzerwalny Związek Federacyjny pod rządami Korony Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii oraz niniejszej Konstytucji;

Mając także na względzie to, że niezbędne jest umożliwienie przyłączenia się do Związku innym koloniom Australazji oraz posiadłościom Królowej;

Za radą lordów duchownych i świeckich oraz gmin, zgromadzonych w obecnym Parlamencie,

i z ich upoważnienia

Jej Królewska Mość postanawia co następuje:

1. Tytuł skrócony

Niniejsza ustawa winna być przywoływana jako Akt Konstytucyjny Związku Australijskiego¹.

2. Akt ma zastosowanie do następców

Postanowienia niniejszego Aktu odnoszące się do Królowej mają także zastosowanie do dziedziców i sukcesorów Jej Królewskiej Mości, panujących w Zjednoczonym Królestwie.

3. Proklamacja utworzenia Związku

Królowej przysługuje uprawnienie do stwierdzenia w drodze proklamacji², po zasięgnięciu opinii Tajnej Rady, że, poczynając od wskazanego w niej dnia, nie później jednak niż rok po uchwaleniu niniejszego Aktu, mieszkańcy Nowej Południowej Walii, Wiktorii, Australii Południowej, Queenslandu i Tasmanii, oraz, jeżeli Jej Królewska Mość uzna, że mieszkańcy Australii Zachodniej wyrazili na to zgodę, także mieszkańcy Australii Zachodniej, są zjednoczeni w Związku Federacyjnym zwanym Związkiem Australijskim. Jednakże Królowa może, w dowolnym czasie po dokonaniu proklamacji, wyznaczyć Gubernatora Generalnego dla Związku.

4. Wejście Aktu w życie

Związek zostaje ustanowiony a Akt Konstytucyjny Związku wchodzi w życie we wskazanym dniu. Jednakże parlamenty poszczególnych kolonii mogą po uchwaleniu niniejszego Aktu uchwalać ustawy, wchodzące w życie we wskazanym dniu, tak, jakby konstytucja weszła w życie z chwilą uchwalenia niniejszego Aktu Konstytucyjnego.

5. Obowiązki Konstytucji i ustaw

Niniejszy Akt oraz wszelkie ustawy uchwalone przez Parlament Związku na podstawie Konstytucji wiążą sądy, sędziów i mieszkańców każdego stanu i każdej części Związku; jednakże treść ustaw jakiegokolwiek stanu i ustaw Związku obowiązuje na wszystkich

¹ Treść przypisu pierwszego oraz następnych zgodnie z oryginałem zamieszczono po tekście Konstytucji – patrz ss. 132–152.

statkach brytyjskich, z wyjątkiem okrętów wojennych Królowej, których port wyjścia i port przeznaczenia leżą na terytorium Związku.³

6. Definicje

„Związek” oznacza Związek Australijski utworzony na mocy niniejszego Aktu.

„Stany” oznaczają te spośród kolonii Nowej Południowej Walii, Nowej Zelandii, Queenslandu, Tasmanii, Wiktorii, Australii Zachodniej, i Australii Południowej, włącznie z północnym terytorium Australii Południowej, które aktualnie należą do Związku, jak również te spośród kolonii lub terytoriów, które mogą zostać przyjęte do Związku jako stany lub przezeń utworzone; każda z takich części składowych Związku nosi nazwę „stanu”.

„Stany-założyciele” oznaczają stany, które weszły w skład Związku w chwili jego utworzenia.

7. Uchylenie Ustawy o Radzie Federalnej

Niniejszym uchyla się Ustawę z 1885 r. o Federalnej Radzie Australazji, jednak nie ma to wpływu na ustawy uchwalone przez Federalną Radę Australazji i obowiązujące w chwili utworzenia Związku.

Każda z tych ustaw może zostać uchylona⁴ w odniesieniu do każdego ze stanów przez Parlament Związku, a w odniesieniu do każdej kolonii niebędącej stanem – przez parlament tej kolonii.

8. Stosowanie Ustawy o granicach kolonii

Począwszy od przyjęcia niniejszego Aktu, Ustawa z 1895 r. o granicach kolonii nie ma zastosowania do żadnej kolonii, która stanie się stanem Związku; jednakże dla celów tej ustawy Związek uznaje się za samorządną kolonię.

9. Konstytucja

Konstytucja Związku otrzymuje następujące brzmienie:

Konstytucja¹

Niniejsza Konstytucja jest podzielona w następujący sposób*:

Rozdział I – Parlament

 Część I – Postanowienia ogólne

 Część II – Senat

 Część III – Izba Reprezentantów

 Część IV – Obie Izby Parlamentu

 Część V – Uprawnienia Parlamentu

Rozdział II – Władza wykonawcza

Rozdział III – Władza sędziowska

Rozdział IV – Finanse i handel

Rozdział V – Stany

Rozdział VI – Nowe stany

Rozdział VII – Postanowienia różne

Rozdział VIII – Zmiana konstytucji

Załącznik

* Zgodnie z § 62 pkt. 2 Zasad Techniki Prawodawczej systematyzacja jednostek wyższego stopnia w polskich aktach normatywnych nakazuje grupować artykuły, opatrzyć je kolejno wyrazem „część”, a następnie „rozdział”. W anglosaskiej kulturze prawnej *common law* obowiązują jednak odmienne zasady. Mając na celu zachowanie oryginalnej systematyzacji niniejszego Aktu Konstytucyjnego, przyjmujemy wierny przekład nazw jednostek systematyzacyjnych wraz z oryginalną numeracją, nie dostosowując ich do polskiej tradycji prawodawczej.

KONSTYTUCJA ZWIĄZKU AUSTRALIJSKIEGO

THE CONSTITUTION OF THE COMMONWEALTH

PARLAMENT

Rozdział I

PARLAMENT

Część I – POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Władza ustawodawcza

Władzę ustawodawczą w Związku sprawuje Parlament Federalny, zwany dalej „Parlamentem” lub „Parlamentem Związku”, w którego skład wchodzi Królowa, Senat i Izba Reprezentantów.

2. Gubernator Generalny

Gubernator Generalny, mianowany przez Królową, jest przedstawicielem Jej Królewskiej Mości w Związku, wykonującym uprawnienia i obowiązki jakie Jej Królewska Mość zechce mu przyznać i pozostającym do dyspozycji Królowej, jednakże w sposób zgodny z niniejszą Konstytucją.

3. Uposażenie Gubernatora Generalnego

Ustanawia się na rzecz Królowej, w celu opłacenia uposażenia Gubernatora Generalnego, coroczną sumę obciążającą Skonsolidowany Fundusz Związku, w wysokości dziesięciu tysięcy funtów, o ile Parlament nie postanowi inaczej.

Uposażenie Gubernatora Generalnego nie może zostać zmienione w czasie sprawowania przezeń urzędu.

4. Postanowienia dotyczące Gubernatora Generalnego

Postanowienia niniejszej Konstytucji odnoszące się do Gubernatora Generalnego mają zastosowanie także do tymczasowego Gubernatora Generalnego lub osoby powołanej przez Królową do zarządzania Związkiem; w czasie zarządzania Związkiem osoba taka nie jest jednak uprawniona do otrzymywania od Związku uposażenia z tytułu sprawowania jakiegokolwiek innego urzędu.

5. Sesje Parlamentu – odroczenie i rozwiązanie

Gubernator Generalny określa według własnego uznania terminy odbywania sesji Parlamentu; może również w drodze proklamacji lub w inny sposób, odroczyć sesję Parlamentu, a także, w ten sam sposób, rozwiązać Izbę Reprezentantów.

Zwoływanie Parlamentu

Po każdych powszechnych wyborach, Parlament jest zwoływany na posiedzenie w terminie nieprzekraczającym trzydziestu dni od dnia wyznaczonego na ogłoszenie wyników wyborów.

Pierwsza sesja

Parlament jest zwoływany na posiedzenie w terminie nieprzekraczającym sześciu miesięcy od dnia utworzenia Związku.

6. Coroczna sesja Parlamentu

Sesje Parlamentu powinny odbywać się co najmniej raz w roku, tak, aby pomiędzy ostatnim posiedzeniem Parlamentu w jednej sesji a jego pierwszym posiedzeniu w kolejnej sesji nie upłynęło więcej niż dwanaście miesięcy.

Część II – SENAT

7. Senat

Senat składa się z senatorów wybranych w każdym stanie przez mieszkańców danego stanu, stanowiącego jeden okręg wyborczy, w wyborach bezpośrednich, o ile Parlament nie postanowi inaczej.

Jednak jeżeli Parlament Związku nie postanowi inaczej, parlament stanu Queensland, jeżeli stan ten jest stanem-założycielem, może uchylać ustawy dzielące ten stan na okręgi i określające liczbę senatorów wybieranych w każdym okręgu, a w przypadku braku takiego postanowienia stan ten stanowi jeden okręg wyborczy.

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, w każdym stanie założycielskim wybieranych jest sześciu senatorów. Parlament może uchylać ustawy zwiększające lub zmniejszające liczbę senatorów z każdego stanu⁵, jednak tylko w taki sposób, by zachowana została

równa reprezentacja poszczególnych stanów-założycieli, a liczba senatorów z żadnego stanu-założyciela nie była mniejsza niż sześć.

Senatorów wybiera się na sześcioletnią kadencję a nazwiska senatorów wybranych w każdym stanie gubernator [stanu] przedstawia Gubernatorowi Generalnemu.

8. Czynne prawo wyborcze

Prawo wybierania senatorów przysługuje w każdym stanie osobom, którym niniejsza Konstytucja lub Parlament przyznają prawo wybierania członków Izby Reprezentantów; jednakże wybierając senatorów każdy wyborca dysponuje tylko jednym głosem.

9. Metoda wyboru senatorów

Parlament Związku może uchylać ustawy określające metodę wyboru senatorów, jednakże w taki sposób, by metoda ta była jednakowa dla wszystkich stanów. Z zastrzeżeniem postanowień ustaw Związku, Parlament każdego stanu może uchylać ustawy⁶ określające metodę wyboru senatorów w tym stanie.

Terminy i miejsca

Parlament stanu może uchylać ustawy⁶ określające terminy i miejsca wyboru senatorów z tego stanu.

10. Zastosowanie ustaw stanowych

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, ustawy obowiązujące w danym czasie w każdym stanie, odnoszące się do wyborów do bardziej licznej izby parlamentu danego stanu, powinny, z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konstytucji, znajdować zastosowanie do wyboru senatorów w tym stanie, w takim stopniu jak to tylko możliwe.

11. Niewybranie senatorów

Senat rozpoczyna swą działalność bez względu na to, czy którykolwiek ze stanów zdołał zapewnić sobie reprezentację w Senacie.

12. Zarządzenie przeprowadzenia wyboru

Gubernator każdego stanu może zarządzić przeprowadzenie wyboru senatorów w danym stanie. W przypadku rozwiązania

Senatu zarządzenie winno zostać wydane w ciągu dziesięciu dni od dnia ogłoszenia tego rozwiązania.

13. Rotacja senatorów⁷

Najwcześniej jak to tylko możliwe po pierwszym posiedzeniu Senatu, jak również po każdym pierwszym posiedzeniu Senatu, następującym po jego rozwiązaniu, Senat dzieli senatorów wybranych z każdego stanu na dwie grupy, zbliżone, jak to tylko możliwe, pod względem liczebności; mandaty senatorów należących do pierwszej grupy wygasają z upływem trzech lat, zaś mandaty senatorów należących do drugiej grupy – z upływem sześciu lat, licząc od dnia rozpoczęcia ich kadencji; następnie mandaty senatorów wygasają z upływem sześciu lat od dnia rozpoczęcia ich kadencji.

Wybory w celu obsadzenia wygasłych mandatów przeprowadza się w ciągu roku poprzedzającego wygaśnięcie mandatów.

Dla celów niniejszego artykułu przyjmuje się, że pierwszym dniem kadencji senatora jest pierwszy dzień lipca następujący po dniu jego wyboru, z wyjątkiem pierwszych wyborów oraz wyborów następujących po każdym rozwiązaniu Senatu, kiedy to za początek kadencji senatora przyjmuje się pierwszy dzień lipca poprzedzający jego wybór.

14. Dalsze postanowienia dotyczące rotacji

W przypadku, gdy liczba senatorów wybieranych z danego stanu zostanie zwiększona lub zmniejszona, Parlament Związku może uchwalić przepis dotyczący wygasania mandatów senatorów z danego stanu, o ile uzna go za niezbędny dla zachowania regularności wymiany.⁸

15. Przedterminowe wygaśnięcie mandatu⁹

Jeżeli mandat senatora wygaśnie przed upływem jego kadencji, izba parlamentu stanu z którego senator ten został wybrany wybierają na wspólnym posiedzeniu i we wspólnym głosowaniu, osobę, która będzie wykonywać mandat do czasu upływu kadencji, a jeżeli istnieje tylko jedna izba parlamentu, to ona dokonuje wyboru. Jeżeli jednak w czasie, gdy powiadomiono o wygaśnięciu mandatu, nie odbywa

się sesja parlamentu danego stanu, gubernator stanu może, po zasięgnięciu opinii Rady Wykonawczej tego stanu, wyznaczyć osobę, która będzie wykonywać mandat do czasu upływu czternastu dni, następujących po rozpoczęciu kolejnej sesji parlamentu stanu, lub do czasu upływu kadencji, w zależności od tego, co najpierw nastąpi.

Jeżeli wygaśnięcie dotyczy mandatu senatora, który został wybrany przez mieszkańców stanu i który w chwili wyboru był publicznie uznawany przez konkretną partię polityczną za kandydata tej partii, oraz publicznie przedstawiał się jako taki, to osoba wybrana lub desygnowana zgodnie z niniejszym artykułem w następstwie tego wygaśnięcia lub w następstwie tego wygaśnięcia i kolejnego braku obsady, lub kilku przypadków braku obsady, powinna być członkiem tej partii, chyba że żaden członek tej partii nie może zostać wybrany lub desygnowany.

W przypadku, gdy:

- (a) na mocy poprzedniego ustępu wybrany lub desygnowany na miejsce senatora, którego mandat jest nieobsadzony, zostanie członek konkretnej partii politycznej; i
- (b) przed objęciem mandatu członek ten przestanie być członkiem danej partii (z przyczyn innych niż rozwiązanie partii);

uznaje się go za niewybranego lub niedesygnowanego, a o braku obsady powiadamia się ponownie w sposób określony w artykule dwudziestym pierwszym niniejszej Konstytucji.

Nazwisko każdego senatora, wybranego lub desygnowanego zgodnie z niniejszym artykułem, jest podawane Gubernatorowi Generalnemu przez gubernatora stanu.

Jeżeli mandat senatora wybranego przez mieszkańców stanu w wyborach, które odbyły się bezpośrednio przed wejściem w życie Ustawy z 1977 r. o zmianie Konstytucji (nieobsadzone mandaty w Senacie) wygaśnie przed wejściem w życie tej ustawy, a w dniu jej wejścia w życie mandatu nie wykonuje żadna osoba wybrana przez izbę lub izby parlamentu tego stanu, lub wyznaczona przez gubernatora stanu, wskutek tego wygaśnięcia i kolejnego braku obsady lub kilku przypadków braku obsady, niniejszy artykuł sto-

suje się, tak jakby mandat senatora wybranego przez mieszkańców stanu wygasł już po wejściu w życie tej ustawy.

Senator wykonujący mandat w dniu wejścia w życie Ustawy z 1977 r. o zmianie Konstytucji (nieobsadzone mandaty w Senacie), który został wyznaczony przez gubernatora stanu w związku z wygaśnięciem mandatu senatora wybranego przez mieszkańców tego stanu, jest uznawany za wyznaczonego do wykonywania mandatu do czasu upływu czternastu dni licząc od dnia rozpoczęcia kolejnej sesji parlamentu stanu, która rozpoczęła się lub rozpocznie się po jego wyznaczeniu, a dalsze postępowanie określone w niniejszym artykule prowadzi się w taki sposób, jakby wygaśnięcie mandatu senatora wybranego przez mieszkańców stanu nastąpiło już po tym rozpoczęciu.

Z zastrzeżeniem następnego ustępu, senator wykonujący mandat w dniu wejścia w życie Ustawy z 1977 r., o zmianie Konstytucji (nieobsadzone mandaty w Senacie), który został wybrany przez izbę lub izby parlamentu stanu w następstwie wygaśnięcia mandatu senatora wybranego przez mieszkańców tego stanu, jest uznawany za wybranego do wykonywania mandatu do upływu terminu zakończenia kadencji senatora, wybranego przez mieszkańców tego stanu.

Jeżeli w dniu wejścia w życie Ustawy z 1977 r. o zmianie Konstytucji (nieobsadzone mandaty w Senacie) lub wcześniej, obowiązywała już ustawa zmieniająca Konstytucję, zatytułowana „Ustawa z 1997 r. o zmianie Konstytucji (wybory jednoczesne)”¹⁰, senator wykonujący mandat w dniu jej wejścia w życie, który został wybrany przez izbę lub izby parlamentu stanu w następstwie wygaśnięcia mandatu senatora wybranego przez mieszkańców tego stanu, jest uznawany za wybranego do wykonywania mandatu:

- (a) jeżeli kadencja senatora wybranego przez mieszkańców tego stanu kończyła się wraz z upływem trzydziestego dnia czerwca tysiąc dziewięćset siedemdziesiątego ósmego roku – do czasu zakończenia kadencji lub rozwiązania Izby Reprezentantów pierwszej (której kadencja upłynie lub, która zostanie rozwiązana) po wejściu w życie tej ustawy; lub

(b) jeżeli kadencja senatora wybranego przez mieszkańców tego stanu kończyła się wraz z upływem trzydziestego dnia czerwca tysiąc dziewięćset osiemdziesiątego pierwszego roku – do czasu zakończenia kadencji lub rozwiązania Izby Reprezentantów drugiej (której kadencja upłynie lub, która zostanie rozwiązana) po wejściu w życie tej ustawy, lub jeżeli wcześniej nastąpi rozwiązanie Senatu, do czasu tego rozwiązania.

16. Bierne prawo wyborcze do Senatu

Wymogi jakie winni spełniać senatorowie, są tożsame z wymogami dotyczącymi deputowanych do Izby Reprezentantów.

17. Wybór Przewodniczącego

Przed przystąpieniem do rozpatrzenia jakiegokolwiek innej sprawy, Senat wybiera Przewodniczącego Senatu spośród senatorów. Ilekroć urząd Przewodniczącego zostanie opróżniony, Senat ponownie wybiera Przewodniczącego spośród senatorów.

Przewodniczący przestaje sprawować swój urząd z chwilą, w której przestaje być senatorem. Przewodniczący może zostać usunięty z urzędu przez Senat w drodze głosowania lub może złożyć urząd albo zrzec się mandatu w piśmie skierowanym do Gubernatora Generalnego.

18. Absencja Przewodniczącego

Podczas absencji Przewodniczącego albo przed jej nastąpieniem, Senat dokonuje wyboru senatora, pełniącego obowiązki Przewodniczącego w trakcie jego nieobecności.

19. Zrzeczenie się mandatu Senatora

Senator zrzeka się mandatu, który tym samym wygasa, w piśmie skierowanym do Przewodniczącego bądź do Gubernatora Generalnego, gdy Przewodniczący przebywa poza granicami Związku albo jego urząd jest nieobsadzony.

20. Wygaśnięcie mandatu z powodu nieobecności

Wygasa mandat senatora, który bez zgody Senatu, przez dwa kolejne miesiące w trakcie sesji Parlamentu był nieobecny.

21. Powiadomienie o wygaśnięciu mandatu

W przypadku gdy mandat w Senacie jest nieobsadzony, Przewodniczący bądź Gubernator Generalny, w przypadku gdy Przewodniczący przebywa poza granicami Związku albo jego urząd jest nieobsadzony, powiadamiają o tym fakcie gubernatora tego stanu, którego reprezentacji dotyczy brak obsady.

22. Kworum

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, dla ważności posiedzenia Senatu wykonującego swoje kompetencje, jest wymagana obecność co najmniej jednej trzeciej ogólnej liczby senatorów.

23. Głosowanie w Senacie

Sprawy podejmowane w Senacie rozstrzyga się większością głosów; każdemu senatorowi przysługuje jeden głos. Przewodniczącemu przysługuje prawo głosowania w każdej sprawie; w przypadku gdy liczba głosów za i przeciw jest równa rozstrzyga się na korzyść głosujących przeciw.

Część III – IZBA REPREZENTANTÓW

24. Skład Izby Reprezentantów

Izba Reprezentantów składa się z członków wybieranych w wyborach bezpośrednich przez mieszkańców Związku; liczba tych członków powinna być najbliższa, jak to tylko możliwe, dwukrotności liczby senatorów.

Liczba członków wybieranych w poszczególnych stanach powinna być proporcjonalna do liczby mieszkańców danego stanu, a także, o ile Parlament nie postanowi inaczej – za każdym razem kiedy okaże się to niezbędne – być ustalana w następujący sposób:

- (i) ustala się normę przedstawicielstwa, dzieląc liczbę mieszkańców Związku, określoną na podstawie najnowszych danych statystycznych dotyczących Związku, przez dwukrotność liczby senatorów;

- (ii) ustala się liczbę członków, którzy mają zostać wybrani w każdym stanie, dzieląc liczbę mieszkańców danego stanu, określoną na podstawie najnowszych danych statystycznych dotyczących Związku, przez normę przedstawicielstwa; a jeżeli w wyniku takiego dzielenia pozostaje reszta większa niż jedna druga tej normy, w danym stanie wybiera się o jednego członka więcej. Jednakże bez względu na treść niniejszego artykułu, w każdym stanie-założycielu wybiera się co najmniej pięciu członków.

25. Postanowienia dotyczące ras nie mających prawa wybierania

Dla celów poprzedniego artykułu, jeżeli mocą ustawy którejkolwiek stanu, osobom określonej rasy nie przysługuje prawo wybierania do bardziej licznej izby parlamentu tego stanu, przy ustalaniu liczby mieszkańców danego stanu Związku, nie uwzględnia się osób tej rasy zamieszkałych w tym stanie.

26. Przedstawiciele w pierwszym Parlamencie

Bez względu na treść artykułu dwudziestego czwartego, liczba członków wybieranych w każdym stanie w pierwszych wyborach jest następująca:

Nowa Południowa Walia – dwudziestu trzech;

Wiktoria – dwudziestu;

Queensland – ośmiu;

Australia Południowa – sześciu;

Tasmania – pięciu;

w przypadku gdy Australia Zachodnia stałaby się stanem-założycielem, liczby te wynoszą odpowiednio:

Nowa Południowa Walia – dwudziestu sześciu;

Wiktoria – dwudziestu trzech;

Queensland – dziewięciu;

Australia Południowa – siedmiu;

Australia Zachodnia – pięciu;

Tasmania – pięciu.

27. Zmiana liczby członków

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konstytucji, Parlament może uchylać ustawy zwiększające lub zmniejszające liczbę członków Izby Reprezentantów.

28. Kadencja Izby Reprezentantów

Kadencja Izby Reprezentantów trwa trzy lata, licząc od dnia pierwszego posiedzenia Izby, i nie może zostać przedłużona; Izba może jednak zostać rozwiązana przed upływem kadencji przez Gubernatora Generalnego.

29. Okręgi wyborcze

Jeżeli Parlament Związku nie postanowi inaczej, parlament każdego stanu może uchylać ustawy¹¹ określające okręgi wyborcze w każdym stanie, z którego wybierani są członkowie Izby Reprezentantów, jak również liczbę członków wybieranych z każdego okręgu. Okręg wyborczy nie może zostać utworzony z terytoriów należących do różnych stanów.

W przypadku braku innych postanowień, każdy stan stanowi jeden okręg wyborczy.

30. Czynne prawo wyborcze

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, prawo wybierania członków Izby Reprezentantów w każdym stanie przysługuje tym samym osobom, którym na mocy prawa tego stanu przysługuje prawo wybierania członków do bardziej licznej izby parlamentu tego stanu; jednakże wybierając członków Izby Reprezentantów każdy wyborca może oddać tylko jeden głos.

31. Stosowanie ustaw stanowych

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konstytucji, ustawy obowiązujące w danym czasie w każdym stanie, odnoszące się do wyborów do bardziej licznej

izby parlamentu tego stanu, w takim stopniu jak to tylko możliwe, mają zastosowanie do wyboru członków Izby Reprezentantów w tym stanie.

32. Zarządzenie wyborów powszechnych

Gubernator Generalny w Radzie* może zarządzić przeprowadzenie powszechnych wyborów członków Izby Reprezentantów.

Po pierwszych powszechnych wyborach zarządzenie wydaje się w ciągu dziesięciu dni od zakończenia kadencji Izby Reprezentantów lub od ogłoszenia o jej rozwiązaniu.

33. Zarządzenie wyborów w przypadku braku obsady mandatu

W przypadku braku obsady mandatu w Izbie Reprezentantów, Speaker zarządza przeprowadzenie wyborów nowego członka, a jeżeli urząd Speakera pozostaje nieobsadzony lub przebywa on poza granicami Związku, zarządzenie może wydać Gubernator Generalny w Radzie.

34. Bierne prawo wyborcze do Izby Reprezentantów

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, prawo bycia wybranym do Izby Reprezentantów przysługuje osobie, która:

- (i) ukończyła dwadzieścia jeden lat oraz ma prawo głosowania w wyborach do Izby Reprezentantów; prawo bycia wybranym przysługuje również osobie, która przez co najmniej trzy lata zamieszkiwała na terytorium Związku, w granicach istniejących w chwili jej wyboru;
- (ii) jest poddanym Królowej z urodzenia lub w następstwie co najmniej pięcioletniej naturalizacji, przewidzianej prawem Zjednoczonego Królestwa, kolonii która stała się lub stanie się stanem, albo prawem Związku lub stanu.

35. Wybór Speakera

Przed przystąpieniem do rozpatrzenia jakiegokolwiek innej sprawy, Izba Reprezentantów spośród swoich członków wybiera Speakera.

*Formuła tradycyjnie stosowana w języku prawnym obowiązującym w systemie *common law*.

Ileokroć urząd Speakera zostanie opróżniony, Izba ponownie wybiera Speakera spośród swoich członków.

Speaker przestaje sprawować swój urząd z chwilą, w której przestaje być członkiem Izby Reprezentantów. Speaker może zostać usunięty z urzędu przez Izbę w drodze głosowania, albo może zrzec się urzędu lub mandatu w piśmie skierowanym do Gubernatora Generalnego.

36. Absencja Speakera

Podczas absencji Speakera albo przed jej nastąpieniem, Izba dokonuje wyboru deputowanego, pełniącego obowiązki Speakera w trakcie jego nieobecności.

37. Zrzeczenie się mandatu członka Izby Reprezentantów

Członek Izby Reprezentantów zrzeka się mandatu, który tym samym wygasa, w piśmie skierowanym do Speakera bądź do Gubernatora Generalnego, gdy Speaker przebywa poza granicami Związku albo jego urząd jest nieobsadzony.

38. Wygaśnięcie mandatu z powodu nieobecności

Wygasa mandat członka Izby, który bez zgody Izby, przez dwa kolejne miesiące w trakcie sesji Parlamentu był nieobecny.

39. Kworum

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, dla ważności posiedzenia Izby wykonującej swoje kompetencje, jest wymagana obecność przynajmniej jednej trzeciej ogólnej liczby członków Izby Reprezentantów.

40. Głosowanie w Izbie Reprezentantów

Sprawy rozpatrywane w Izbie Reprezentantów rozstrzyga się większością głosów, z wyłączeniem udziału Speakera. Speaker bierze udział w głosowaniu i oddaje głos decydujący tylko w przypadku równej liczby głosów za i przeciw.

41. Czynne prawo wyborcze w stanach

Osobie pełnoletniej, której przysługuje prawo do głosowania w wyborach do bardziej licznej izby parlamentu stanowego lub osobie, która nabyłaby to prawo do chwili wyborów, nie można – w drodze ustawy Związku – odmówić prawa do głosowania w wyborach do którejkolwiek z izb Parlamentu Związku.

42. Przysięga lub deklaracja lojalności

Przed objęciem mandatu senator i członek Izby Reprezentantów składają przed Gubernatorem Generalnym lub osobą przez niego upoważnioną, przysięgę lub deklarację lojalności w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej Konstytucji.

43. Niepołączalność mandatów w obu Izbach

Członek jednej z izb Parlamentu nie może zostać wybrany do drugiej izby i wykonywać w niej mandatu.

44. Niezdolność do uzyskania i wykonywania mandatu

Do Senatu lub do Izby Reprezentantów nie może zostać wybrana, ani nie może wykonywać mandatu, osoba:

- (i) na której ciąży zobowiązanie lojalności, posłuszeństwa lub wierności obcemu państwu, lub która jest poddanym lub obywatelem takiego państwa lub przysługują jej uprawnienia i przywileje poddanego lub obywatela takiego państwa; lub
- (ii) która splamiła się zdradą, lub została skazana i odbywa karę, lub ma ją odbyć, za przestępstwo za które, zgodnie z prawem Związku lub stanu, grozi kara jednego roku pozbawienia wolności lub kara surowsza; lub
- (iii) która jest bankrutem lub niewypłacalnym dłużnikiem, który nie został zwolniony z długu;
- (iv) która sprawuje jakkolwiek urząd lub której przysługują korzyści od Korony, lub wypłacana jest emerytura na mocy decyzji Korony z dochodów Związku; lub

- (v) która powiązana jest umową i interesami finansowymi z administracją Związku, chyba że powiązanie to dotyczy spółki, w której udziały ma więcej niż dwadzieścia pięć osób, będących udziałowcami spółki.

Jednakże pkt (iv) nie ma zastosowania do urzędu Jej Królewskiej Mości Ministrów Stanu do spraw Związku ani Jej Królewskiej Mości Ministrów do spraw stanu, ani do otrzymywania płacy, płacy za pracę w niepełnym wymiarze godzin lub świadczeń emerytalnych przez jakąkolwiek osobę z tytułu sprawowania urzędu lub służby w marynarce lub armii Jej Królewskiej Mości, lub do otrzymywania płacy z tytułu sprawowania urzędu lub służby w marynarce lub siłach zbrojnych Związku przez osobę, jeżeli wykonywana przez nią służba nie jest w całości opłacana przez Związek.

45. Wygaśnięcie mandatu z powodu niezdolności do jego wykonywania

Jeżeli senator lub członek Izby Reprezentantów:

- (i) spełni którąkolwiek z przesłanek, o których mowa w poprzednim artykule; lub
- (ii) skorzysta, wskutek cesji, ugody, lub w inny sposób, z dowolnego prawa dotyczącego bankructwa lub niewypłacalności; lub
- (iii) bezpośrednio lub pośrednio przyjmie lub zgodzi się przyjąć zapłatę lub honorarium za służbę wykonywaną na rzecz Związku, lub za służbę w Parlamencie na rzecz jakiegokolwiek osoby lub stanu;

jego mandat z tą chwilą wygasa.

46. Kara za wykonywanie mandatu przez osobę niezdolną do jego wykonywania

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, każdy kogo niniejsza Konstytucja uznaje za niezdolnego do wykonywania mandatu senatora lub członka Izby Reprezentantów, ma obowiązek uiścić kwotę stu funtów za każdy dzień sprawowania takiego mandatu na rzecz osoby, która tego zażąda przed dowolnym właściwym sądem.

47. Spór w sprawie ważności wyboru

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, każda wątpliwość dotycząca zdolności do wykonywania mandatu senatora lub członka Izby Reprezentantów, lub braku obsady mandatu w każdej z izb Parlamentu, jak również każdy spór w sprawie ważności wyboru do każdej z izb, jest rozstrzygana przez izbę w której się pojawi.

48. Uposażenie członka Izby Reprezentantów

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, senator oraz członek Izby Reprezentantów otrzymuje uposażenie w wysokości czterystu funtów rocznie, naliczane od dnia objęcia mandatu.

49. Przywileje obu izb itp.

Kompetencje, przywileje i immunitety Senatu i Izby Reprezentantów oraz członków komisji każdej z izb określa Parlament, a zanim to nastąpi, są one takie same jak kompetencje, przywileje i immunitety Izby Gmin Parlamentu Zjednoczonego Królestwa oraz jej członków i komisji w chwili utworzenia Związku.

50. Regulaminy i uchwały

Każda z izb Parlamentu może uchylać regulaminy i podejmować uchwały w sprawach:

- (i) trybu wykonywania i ochrony jej kompetencji, przywilejów i immunitetów;
- (ii) porządku prac i trybu swojej działalności, samodzielnie lub wspólnie z drugą z izb.

Część V – KOMPETENCJE PARLAMENTU

51. Kompetencje prawodawcze Parlamentu

Zgodnie z Konstytucją Parlamentowi przysługuje prawo wydawania ustaw zapewniających pokój, porządek i sprawne rządy Związku i dotyczących:

- (i) handlu i wymiany towarowej z innymi krajami i między stanami;

- (ii) opodatkowania, jednak nie może to prowadzić do nierównego traktowania poszczególnych stanów lub części stanów;
- (iii) dopłat do produkcji lub eksportu towarów, jednak tylko w taki sposób, by dopłaty te były jednolite w całym Związku;
- (iv) zaciągania długów pieniężnych w imieniu Związku;
- (v) usług pocztowych, telegraficznych, telefonicznych i podobnych usług;
- (vi) obrony Związku i poszczególnych stanów na lądzie i morzu, jak również kontroli nad siłami zbrojnymi służącymi wykonywaniu i ochronie praw Związku;
- (vii) latarni morskich, latarniowców, boi i pływających sygnalizatorów;
- (viii) obserwacji astronomicznych i meteorologicznych;
- (ix) kwarantanny;
- (x) połowów na wodach australijskich poza granicami terytorialnymi;
- (xi) spisów ludności i statystyki;
- (xii) waluty, bicia monety i prawnych środków płatniczych;
- (xiii) bankowości innej niż bankowość poszczególnych stanów; bankowości poszczególnych stanów, jeżeli wykracza ona poza granice danego stanu; rejestracji banków i emisji pieniądza papierowego;
- (xiv) działalności ubezpieczeniowej, innej niż [prowadzona] w poszczególnych stanach; działalności ubezpieczeniowej [prowadzonej] w poszczególnych stanach, jeżeli wykracza ona poza granice danego stanu;
- (xv) miar i wag;
- (xvi) weksli i przyrzeczeń zapłaty;

- (xvii) bankructwa i niewypłacalności;
- (xviii) praw autorskich, patentów na wynalazki i wzory [zob. nicze], znaków towarowych;
- (xix) naturalizacji i cudzoziemców;
- (xx) spółek zagranicznych oraz spółek prowadzących działalność handlową i finansową, utworzonych na terytorium Związku;
- (xxi) małżeństwa;
- (xxii) przesłanek małżeństwa i rozwodu oraz, w związku z nimi, praw rodzicielskich, opieki i władzy nad dziećmi;
- (xxiii) rent inwalidzkich i emerytur;
- (xxiii A) zapewnienia zasiłków macierzyńskich, rent wdowich, zasiłków na dzieci, zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków na zakup leków, zasiłków na wypadek choroby i hospitalizacji, usług medycznych i dentystycznych (jednak tylko w zakresie, w jakim nie wiąże się to z żadną formą nakazu pracy), świadczeń na rzecz uczniów i dodatków rodzinnych¹³;
- (xxiv) w całym Związku procesów cywilnych i karnych oraz wykonywania orzeczeń sądów poszczególnych stanów;
- (xxv) uznania w Związku ustaw, aktów prawa publicznego i dokumentów oraz postępowań sądowych poszczególnych stanów;
- (xxvi) osób każdej rasy, w odniesieniu do których niezbędne jest uchwalenie ustaw szczególnych¹⁴
- (xxvii) imigracji i emigracji;
- (xxviii) napływu przestępców;
- (xxix) spraw zagranicznych;
- (xxx) stosunków Związku z wyspami Oceanu Spokojnego;

- (xxxi) nabywania na sprawiedliwych warunkach własności od jakiegokolwiek stanu lub osoby, dla realizacji dowolnego celu, a którego warunkiem nabycia jest uchwalenie przez Parlament odpowiednich ustaw;
- (xxxii) kontrolowania transportu kolejowego dokonywanego na potrzeby marynarki i sił zbrojnych Związku;
- (xxxiii) nabywania, za zgodą właściwego stanu, linii kolejowych należących do tego stanu na warunkach uzgodnionych przez Związek i stan;
- (xxxiv) budowy i rozbudowy linii kolejowych na terytorium któregośkolwiek ze stanów, za zgodą tego stanu;
- (xxxv) koncyliacji i arbitrażu w celu rozstrzygnięcia sporów pracowniczych, wykraczających poza terytorium któregośkolwiek ze stanów, i zapobieganie im;
- (xxxvi) spraw, do których odnoszą się przepisy niniejszej Konstytucji, chyba że Parlament postanowi inaczej;
- (xxxvii) spraw przekazanych Parlamentowi Związku przez parlament lub parlamenty któregośkolwiek stanu lub stanów,¹⁵ jednakże stanowione prawo ma zastosowanie tylko do tych stanów, których parlamenty przekazały daną sprawę, lub które zaakceptują je w późniejszym terminie.
- (xxxviii) wykonywania na terytorium Związku, na wniosek parlamentów wszystkich stanów, których to dotyczy, lub wspólnie z nimi, każdej kompetencji, która w chwili uchwalenia niniejszej Konstytucji, może być wykonywana jedynie przez Parlament Zjednoczonego Królestwa lub Federalną Radę Australazji;
- (xxxix) spraw związanych z wykonywaniem jakiejkolwiek kompetencji przekazanej, na mocy niniejszej Konstytucji, Parlamentowi lub jednej z jego izb, rządowi Związku, lub sądownictwu federalnemu lub jakiejkolwiek jed-

nostce administracji publicznej lub funkcjonariuszowi publicznemu Związku.

52. Wyłączne uprawnienia Parlamentu

Zgodnie z Konstytucją Parlamentowi przysługuje wyłączne prawo wydawania ustaw zapewniających pokój, porządek i sprawne rządu Związku i dotyczących:

- (i) siedziby rządu Związku oraz wszelkich nieruchomości nabytych przez Związek na cele publiczne;
- (ii) spraw dotyczących jakiegokolwiek jednostki administracji publicznej*, nad którą kontrola została przekazana na mocy niniejszej Konstytucji rządowi lub Związkowi;
- (iii) innych spraw, które na mocy niniejszej Konstytucji należą do wyłącznych kompetencji Parlamentu.

53. Uprawnienia Izb w procesie legislacyjnym

Projekty ustaw rozporządzających dochodami lub środkami pieniężnymi, albo nakładających podatki nie mogą zostać wniesione przez Senat. Projekt ustawy nie może jednak zostać uznany za rozporządzający dochodem lub środkami pieniężnymi lub za nakładający podatki jedynie z tego powodu, że zawiera przepisy dotyczące nakładania lub egzekwowania grzywien lub innych kar pieniężnych, dochodzenia lub dokonywania płatności lub egzekwowania opłat z tytułu licencji lub opłat za usługi świadczone zgodnie z tym projektem.

Senat nie może wносить poprawek do projektów ustaw, które nakładają podatki lub rozporządzają dochodami lub środkami pieniężnymi na zwykłe, powtarzające się co roku potrzeby Rządu.

Senat nie może wprowadzać do żadnego projektu ustawy poprawek, przyczyniających się do zwiększenia jakichkolwiek proponowanych w nim opłat lub ciężarów, nakładanych na obywateli.

Senat na dowolnym etapie prac może zwrócić do Izby Reprezentantów każdy projekt ustawy, do którego nie może wprowadzić

* W oryg. *department of the public service*

dzać poprawek, jednocześnie wnosząc, w drodze komunikatu, o usunięcie lub zmianę dowolnych postanowień lub przepisów zawartych w tym projekcie. Izba Reprezentantów może, jeżeli uzna to za właściwe, dokonać dowolnych takich usunięć lub zmian, z poprawkami lub bez.

Z wyjątkami określonymi w niniejszym artykule, Senatowi przysługują, w odniesieniu do wszelkich projektów ustaw, takie same kompetencje, jak Izbie Reprezentantów.

54. Projekty ustaw apropriacyjnych*

Projekt ustawy, która rozporządza dochodami lub środkami pieniężnymi na zwykłe, powtarzające się co roku potrzeby rządu, może dotyczyć wyłącznie tej materii.

55. Projekt ustawy podatkowej

Ustawy nakładające podatki mogą dotyczyć wyłącznie nakładania podatków, a każdy przepis w nich zawarty, dotyczący innej materii, nie posiada mocy obowiązującej.

Ustawy nakładające podatki, z wyjątkiem ustaw nakładających opłaty celne lub akcyzowe, mogą dotyczyć wyłącznie jednego przedmiotu opodatkowania; jednakże ustawy nakładające opłaty celne mogą dotyczyć jedynie opłat celnych, a ustawy nakładające opłaty akcyzowe jedynie opłat akcyzowych.

56. Rekomendacja wniosków w sprawie środków pieniężnych

Wniosek, uchwała lub projekt ustawy dotyczące rozporządzenia dochodem lub środkami pieniężnymi nie mogą zostać przyjęte, jeżeli cel tego rozporządzenia nie zostanie na tej samej sesji zarekomendowany przez Gubernatora Generalnego – w drodze komunikatu – tej Izbie, w której wniesiono projekt.

* Ustawa o wydatkach publicznych. Rodzaj ustaw funkcjonujących w prawie konstytucyjnym USA, w którym nie wykształciło się materialne pojęcie ustawodawstwa. Przyjmuje się w nim czysto formalne znaczenie ustawy jako rozstrzygnięcia podjętego przez obie izby Kongresu w ustalonej procedurze. Ustawy *apropriacyjne* występują w procesie uchwalania budżetu federalnego. Wyrażają zgodę Kongresu na uruchomienie kredytów na cele, które uprzednio zostały zatwierdzone w ustawach autoryzacyjnych, zawierających planowane w roku budżetowym kierunki działań władzy publicznej.

57. Brak zgody między izbami

Jeżeli Izba Reprezentantów przyjmie projekt ustawy, a Senat go odrzuci, nie przyjmie, lub przyjmie z poprawkami, na które Izba Reprezentantów nie wyrazi zgody, i jeżeli po upływie trzech miesięcy Izba Reprezentantów na tej samej lub następnej sesji ponownie uchwali projekt ustawy z poprawkami wprowadzonymi, zaproponowanymi lub uzgodnionymi z Senatem, lub bez nich, a Senat projekt ten odrzuci, nie uchwali, lub uchwali z poprawkami, na które Izba Reprezentantów nie wyrazi zgody, Gubernator Generalny może jednocześnie rozwiązać Senat i Izbę Reprezentantów. Rozwiązanie takie nie może jednak mieć miejsca w okresie sześciu miesięcy poprzedzających zakończenie kadencji Izby Reprezentantów, wynikające z upływu czasu.

Jeżeli po takim rozwiązaniu Izba Reprezentantów ponownie uchwali projekt ustawy z poprawkami wprowadzonymi, zaproponowanymi lub uzgodnionymi z Senatem, lub bez nich, a Senat projekt ten odrzuci, nie uchwali, lub uchwali go z poprawkami, na które Izba Reprezentantów nie wyrazi zgody, Gubernator Generalny może zwołać wspólne posiedzenie członków Senatu i Izby Reprezentantów.

Członkowie biorący udział we wspólnym posiedzeniu mogą prowadzić debatę i głosować wspólnie nad projektem ustawy w brzmieniu ostatnio przedstawionym przez Izbę Reprezentantów oraz nad poprawkami, które zostały zgłoszone do tego projektu przez jedną z izb i nie zostały przyjęte przez drugą izbę; wszelkie poprawki, które zostały przyjęte bezwzględną większością ogólnej liczby głosów członków Senatu i Izby Reprezentantów uznaje się za skuteczne; jeżeli projekt ustawy, wraz z poprawkami zgłoszonymi i skutecznie przyjętymi w ten sposób, zostanie przyjęty bezwzględną większością głosów ogólnej liczby członków Senatu i Izby Reprezentantów, uznaje się go za przyjęty we właściwy sposób przez izby Parlamentu i przedstawia Gubernatorowi Generalnemu w celu wydania sankcji królewskiej.

58. Sankcja królewska dla projektów ustaw

Po przedstawieniu projektu ustawy uchwalonej przez obie izby Parlamentu Gubernatorowi Generalnemu w celu wydania sankcji

królewskiej, Gubernator Generalny stwierdza, zgodnie ze swoją wolą, jednak z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konstytucji, że w imieniu Królowej akceptuje projekt, odmawia akceptacji, albo przekazuje ustawę do decyzji Królowej.

Gubernator Generalny może zwrócić każdy przedstawiony mu projekt ustawy izbie, z której on pochodzi, przekazując jednocześnie proponowane przez siebie poprawki, a izby mogą tę propozycję rozważyć.

59. Odrzucenie ustawy przez Królową

Królowa może odrzucić każdą ustawę w terminie roku od jej zaakceptowania przez Gubernatora Generalnego, a odrzucenie to, po powiadomieniu o nim przez Gubernatora Generalnego w drodze wystąpienia lub komunikatu skierowanego do każdej Izby Parlamentu, albo w drodze proklamacji, skutkuje uchynieniem ustawy z dniem tego powiadomienia.

60. Istota przekazania projektu do decyzji Królowej

Projekt ustawy zastrzeżony dla uzyskania sankcji królewskiej, nie nabędzie mocy obowiązującej, chyba że w terminie dwóch lat od przedstawienia go Gubernatorowi Generalnemu w celu uzyskania sankcji królewskiej, Gubernator Generalny powiadomi w drodze wystąpienia lub komunikatu skierowanego do każdej Izby Parlamentu albo w drodze proklamacji, że projekt ten uzyskał sankcję królewską.

RZAĐ

Rozdział II

RZĄD

61. Władza wykonawcza

Władza wykonawcza w Związku należy do Królowej, jest sprawowana przez Gubernatora Generalnego jako przedstawiciela Królowej, i obejmuje wykonywanie i ochronę niniejszej Konstytucji oraz praw Związku.

62. Federalna Rada Wykonawcza

Tworzy się Federalną Radę Wykonawczą doradzającą Gubernatorowi Generalnemu w rządzeniu Związkiem; członkowie Rady są wybierani i zwoływani przez Gubernatora Generalnego oraz zaprzysiężani jako Rady Wykonawczy; i pozostają do jego dyspozycji.

63. Postanowienia odnoszące się do Gubernatora Generalnego

Postanowienia niniejszej Konstytucji, odnoszące się do Gubernatora Generalnego w Radzie należy rozumieć jako odnoszące się do Gubernatora Generalnego działającego po zasięgnięciu opinii Federalnej Rady Wykonawczej.

64. Ministrowie stanu

Gubernator Generalny powołuje funkcjonariuszy publicznych kierujących jednostkami administracji publicznej Związku, utworzonymi przez Gubernatora Generalnego w Radzie po zasięgnięciu opinii Federalnej Rady.

Funkcjonariusze ci pozostają do dyspozycji Gubernatora Generalnego. Tworzą Federalną Radę Wykonawczą i są ministrami stanu Jej Królewskiej Mości do spraw Związku.

Ministrowie zasiadający w Parlamencie

Po pierwszych wyborach powszechnych, żaden minister stanu nie może sprawować urzędu przez okres dłuższy niż trzy miesiące, chyba że jest lub zostanie senatorem lub członkiem Izby Reprezentantów.

65. Liczba ministrów

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, liczba ministrów stanu nie może przekroczyć siedmiu; sprawują oni urzędy określone przez Parlament, lub, w przypadku braku takiego określenia, wyznaczone przez Gubernatora Generalnego.

66. Uposażenie ministrów

Ustanawia się, na rzecz Królowej i w celu opłacenia uposażenia ministrów stanu, coroczną sumę obciążającą Skonsolidowany Fundusz Związku; jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, suma ta nie może przekraczać dwunastu tysięcy funtów rocznie.

67. Powoływanie pozostałych funkcjonariuszy administracji publicznej

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, powoływanie i odwoływanie wszystkich pozostałych funkcjonariuszy publicznych rządu Związku należy do Gubernatora Generalnego w Radzie, chyba że prawo powoływania zostanie przekazane innemu organowi przez Gubernatora Generalnego w Radzie lub na mocy prawa Związku.

68. Dowództwo marynarki i sił zbrojnych

Naczelne dowództwo marynarki i sił zbrojnych Związku należy do Gubernatora Generalnego, działającego jako przedstawiciel Królowej.

69. Przekazanie niektórych jednostek administracji publicznej

W terminie lub terminach określonych przez Gubernatora Generalnego po utworzeniu Związku, przekazuje się Związkowi następujące jednostki administracji publicznej służby każdego ze stanów:

poczty, telegrafu i telefonu;

obrony morskiej i lądowej;

latarni morskich, latarniowców, boi i pływających sygnalizatorów;

kwarantanny.

Jednakże departamenty cel i akcyzy każdego ze stanów przekazuje się Związkowi z chwilą jego utworzenia.

70. Powierzenie Gubernatorowi Generalnemu niektórych kompetencji Gubernatorów

W odniesieniu do spraw, które niniejsza Konstytucja przekazuje rządowi Związku, wszystkie kompetencje i funkcje, które w chwili utworzenia Związku należą do gubernatora kolonii, gubernatora kolonii działającego po zasięgnięciu opinii jego Rady Wykonawczej, lub do jakiegokolwiek organu kolonii, należą do Gubernatora Generalnego lub do Gubernatora Generalnego w Radzie, lub, w zależności od sytuacji, do organu, któremu w Związku przysługują podobne kompetencje.

WŁADZA SĄDOWNICZA

WŁADZA SĄDOWNICZA

71. Władza sądownicza i sądy

Władza sądownicza Związku należy do Federalnego Sądu Najwyższego, zwanego dalej Wysokim Sądem Australii, innych sądów federalnych utworzonych przez Parlament oraz do tych sądów, którym Parlament powierzy jurysdykcję federalną. Wysoki Sąd składa się z Prezesa oraz innych sędziów, których liczbę, nie mniejszą niż dwóch, określa Parlament.

72. Powoływanie, kadencja i wynagrodzenie sędziów¹⁶

Sędziowie Wysokiego Sądu i innych sądów utworzonych przez Parlament:

- (i) są powoływani przez Gubernatora Generalnego w Radzie;
- (ii) nie mogą zostać odwołani, chyba że przez Gubernatora Generalnego w Radzie na wniosek obydwu izb Parlamentu, przedstawiony na tej samej sesji, wzywający do takiego odwołania ze względu na dowiedzione niewłaściwe postępowanie lub niezdolność do sprawowania urzędu;
- (iii) otrzymują wynagrodzenie ustalone przez Parlament; w czasie sprawowania przez nich urzędu wynagrodzenie to nie może zostać zmniejszone.

Sędzia Wysokiego Sądu jest powoływany na kadencję kończącą się z chwilą osiągnięcia przezeń wieku siedemdziesięciu lat; na sędziego Wysokiego Sądu nie może zostać powołana osoba, która osiągnęła ten wiek.

Sędziego sądu utworzonego przez Parlament powołuje się na kadencję kończącą się po osiągnięciu przez niego wieku, który, w chwili jego powołania, stanowi maksymalny wiek dla sędziów tego sądu; na sędziego takiego sądu nie może zostać powołana

osoba, która osiągnęła wiek, który w danej chwili jest maksymalnym wiekiem dla sędziów tego sądu.

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego artykułu, maksymalny wiek sędziów sądu utworzonego przez Parlament wynosi siedemdziesiąt lat.

Parlament może uchylać ustawy określające maksymalny wiek sędziów sądu utworzonego przez Parlament na mniej niż siedemdziesiąt lat i może w dowolnym czasie uchylić lub znowelizować takie prawo, jednak takie uchylene lub nowelizacja nie mają wpływu na kadencję sędziego, powołanego zanim to uchylene lub nowelizacja miały miejsce.

Sędzia Wysokiego Sądu lub sądu utworzonego przez Parlament może zrzec się urzędu dostarczając własnoręcznie sporządzone oświadczenie Gubernatorowi Generalnemu.

Przepisy dodane do niniejszego artykułu przez Ustawę z 1977 r. o zmianie Konstytucji (w sprawie emerytur sędziowskich) nie mają wpływu na pozostawanie na urzędzie sędziego powołanego przed wejściem w życie tych przepisów.

Postanowienia niniejszego artykułu dotyczące powołania Sędziego Wysokiego Sądu lub sądu utworzonego przez Parlament należy rozumieć także jako dotyczące powołania osoby, która sprawuje urząd sędziego Wysokiego Sądu lub sądu utworzonego przez Parlament na inny urząd sędziego tego samego sądu, mający odmienny status lub nazwę.

73. Właściwość apelacyjna Wysokiego Sądu

Wysoki Sąd jest właściwy, z wyjątkami i z zastrzeżeniem ograniczeń ustanowionych przez Parlament, do rozpoznawania i rozstrzygania apelacji od wszelkich wyroków, postanowień i orzeczeń:

- (i) sędziego lub sędziów orzekających w sprawach należących do Wysokiego Sądu w pierwszej instancji;
- (ii) innego sądu federalnego lub sądu sprawującego jurysdykcję federalną, Sądu Najwyższego jakiegokolwiek stanu, lub innego

sądu stanowego, od którego orzeczeń w chwili utworzenia Związku przysługuje apelacja do Królowej w Radzie;

(iii) Komisji Międzystanowej, ale tylko w kwestiach prawnych; we wszystkich wymienionych sprawach orzeczenie Wysokiego Sądu jest ostateczne i wiążące.

Żaden wyjątek lub ograniczenie, ustanowione przez Parlament, nie może wykluczyć rozpoznania i rozstrzygnięcia przez Wysoki Sąd apelacji od orzeczenia stanowego Sądu Najwyższego w sprawach, w jakich, w chwili utworzenia Związku, przysługuje apelacja od orzeczenia tego Sądu Najwyższego do Królowej w Radzie.

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, warunki i ograniczenia dotyczące apelacji od orzeczeń Sądów Najwyższych poszczególnych stanów do Królowej w Radzie mają zastosowanie do apelacji od tych orzeczeń do Wysokiego Sądu.

74. Apelacja do Królowej w Radzie

Niedopuszczalna jest apelacja od orzeczenia Wysokiego Sądu do Królowej w Radzie w żadnej sprawie, bez względu na jej genezę i charakter, dotyczącej podziału konstytucyjnych kompetencji Związku i jakiegokolwiek stanu lub stanów, lub podziału konstytucyjnych kompetencji jakichkolwiek dwóch lub więcej stanów, chyba, że Wysoki Sąd stwierdzi, że kwestia ta jest takiej natury, że powinna zostać rozstrzygnięta przez Jej Królewską Mość w Radzie.

Wysoki Sąd może wydać takie stwierdzenie, jeżeli uzna, że powinno ono być wydane z jakiegokolwiek szczególnego powodu; od tej chwili rozpatrzenie apelacji jest zależne od decyzji Jej Królewskiej Mości w Radzie.

Poza wyjątkami określonymi w niniejszym artykule, niniejsza Konstytucja nie ogranicza żadnego z uprawnień, z których Królowa zechce skorzystać na mocy Jej Królewskiej prerogatywy do przyznawania specjalnej drogi apelacji od Wysokiego Sądu do Jej Królewskiej Mości w Radzie. Parlament może uchwalić ustawy ograniczające zakres spraw, w odniesieniu do których można wnieść o przyznanie specjalnej drogi apelacji,¹⁷ jednakże Gubernator

Generalny zachowuje prawo do przedstawienia projektów ustaw zawierających takie ograniczenia do decyzji Jej Królewskiej Mości.

75. Wysoki Sąd jako sąd I instancji*

Wysoki Sąd jako sąd pierwszej instancji jest sądem właściwym we wszystkich sprawach:

- (i) wnoszonych na podstawie traktatu;
- (ii) mających związek z konsulami lub innymi przedstawicielami państw trzecich;
- (iii) w których stroną jest Związek lub osoba pozywająca lub będąca pozwaną, działająca w imieniu Związku;
- (iv) między stanami lub między osobami zamieszkałymi w różnych stanach, lub między stanem a osobą zamieszkałą w innym stanie;
- (v) w których wnosi się o zarządzenie, zakaz lub nakaz sądowy przeciwko urzędnikowi Związku.

76. Dodatkowa jurysdykcja Wysokiego Sądu jako sądu I instancji*

Parlament może wydawać ustawy przyznające Wysokiemu Sądowi jurysdykcję sądu pierwszej instancji w sprawie:

- (i) wnoszonej na podstawie niniejszej Konstytucji lub związanej z jej interpretacją;
- (ii) wnoszonej na podstawie jakiegokolwiek ustawy uchwalonej przez Parlament;
- (iii) dotyczącej admiralicji i sądownictwa morskiego;
- (iv) odnoszącej się do sprawy o tej samej materii, a rozpatrywanej w różnych stanach na podstawie prawa tych stanów.

77. Uprawnienie do określania właściwości sądów

W odniesieniu do spraw wymienionych w dwóch poprzednich artykułach, Parlament może wydawać ustawy:

* W oryg. *original jurisdiction*

- (i) określające właściwość każdego sądu federalnego, innego niż Wysoki Sąd;
- (ii) określające, w jakim zakresie właściwość sądu federalnego nie obejmuje kwestii przynależnych lub przekazanych sądom stanowym;
- (iii) przekazujące dowolnemu sądowi stanowemu właściwość federalną.

78. Postępowanie przeciwko Związkowi lub Stanowi

Parlament może wydawać ustawy przyznające uprawnienia do wszczynania postępowań przeciwko Związkowi lub stanowi w sprawach mieszczących się w zakresie jurysdykcji władzy sędziowskiej.

79. Liczba sędziów

Jurysdykcja federalna jest sprawowana przez taką liczbę sędziów, jaką określi Parlament.

80. Rozpoznanie spraw z udziałem przysięgłych

Sprawy dotyczące oskarżenia o naruszenie prawa Związku rozpoznawane są z udziałem przysięgłych; rozpoznanie odbywa się w tym stanie, w którym miało miejsce naruszenie, a jeżeli nie miało ono miejsca w żadnym ze stanów, rozpoznanie sprawy odbywa się w miejscu lub miejscach określonych przez Parlament.

FINANSE I HANDEL

FINANSE I HANDEL

81. Fundusz Skonsolidowany

Wszystkie dochody lub środki pieniężne zebrane lub otrzymane przez rząd Związku tworzą Fundusz Skonsolidowany, gromadzony dla celów Związku w sposób określony w niniejszej Konstytucji, i przy uwzględnieniu obciążeń i zobowiązań przez nią nałożonych.

82. Wydatki obciążające Fundusz

Koszty, obciążenia i wydatki związane ze zbieraniem, zarządzaniem i księgowaniem Funduszu Skonsolidowanego obciążają w pierwszej kolejności ten Fundusz, a dochody Związku przeznacza się w pierwszej kolejności na pokrycie jego wydatków.

83. Wydatkowanie środków pieniężnych tylko na podstawie ustawy

Żadne środki pieniężne nie mogą być wydatkowane ze Skarbu Związku inaczej niż na podstawie zgody wyrażonej w ustawie.

Jednakże do upływu jednego miesiąca od pierwszego posiedzenia Parlamentu, Gubernator Generalny w Radzie może pobierać środki ze Skarbu i wydatkować je, jeżeli jest to niezbędne dla utrzymania jednostki administracji publicznej przekazanej Związkowi, a także w celu przeprowadzenia pierwszych wyborów do Parlamentu.

84. Przeniesienie urzędników

W przypadku, gdy jednostka administracji publicznej stanu zostanie przekazana Związkowi, wszyscy urzędnicy tej jednostki podlegają kontroli rządu Związku.

Funkcjonariusz publiczny, który nie zostanie pozostawiony, w służbie Związku jest uprawniony do otrzymania od stanu emerytury, wynagrodzenia lub innego zadośćuczynienia przewidzianego prawem tego stanu, chyba że został mianowany na inny urząd lub stanowisko w stanowej służbie cywilnej.

Funkcjonariusz publiczny pozostawiony w służbie Związku zachowuje wszystkie, nabyte i przewidywane uprawnienia oraz ma prawo do przejścia w stan spoczynku i do emerytury lub dodatku emerytalnego, które przysługiwałyby mu na mocy prawa stanowego, gdyby jego służba Związkowi stanowiła kontynuację jego służby dla stanu. Taką emeryturę lub dodatek wypłaca mu Związek, jednak stan przekazuje Związkowi taką jego część, która wynika z proporcji okresu jego służby dla stanu do całego okresu jego służby; dla celów obliczeniowych uznaje się, że jego wynagrodzenie stanowi wynagrodzenie wypłacane mu przez stan w chwili przeniesienia.

Funkcjonariuszowi Publicznemu, który w chwili utworzenia Związku pozostaje w służbie publicznej stanu, i który za zgodą gubernatora stanu, wyrażoną po zasięgnięciu opinii Rady Wykonawczej tego stanu, zostaje przeniesiony do służby publicznej Związku, przysługują te same uprawnienia, jak gdyby był nadal urzędnikiem jednostki stanowej służby publicznej przekazanej Związkowi i nadal pozostawał w służbie Związku.

85. Przeniesienie własności stanu

W przypadku, gdy jakkolwiek jednostka administracji publicznej stanu zostaje przekazana Związkowi:

- (i) wszelka własność majątku stanu, który wykorzystywany był wyłącznie w związku z działalnością jednostki administracji publicznej, przechodzi na rzecz Związku; jednak w przypadku jednostek administracji publicznej kontrolujących cła, akcyzę i dopłaty tylko na okres, jaki Gubernator Generalny w Radzie może uznać za niezbędny;
- (ii) Związek może przejąć na własność każdy majątek stanu, wykorzystywany, choć w sposób niewyłączny, w związku z działalnością jednostki administracji publicznej, a jego wartość, w przypadku niemożności zawarcia porozumienia, określa się w sposób tak bliski jak to tylko możliwe sposobowi ustalania wartości gruntu lub udziału w gruncie, przejmowanego przez stan na cel publiczny i zgodnie z prawem stanowym obowiązującym w chwili utworzenia Związku;

- (iii) Związek wypłaca stanowi rekompensatę za każdy majątek przechodzący na rzecz Związku na mocy niniejszego artykułu; w przypadku niemożności zawarcia porozumienia dotyczącego rekompensaty, określa ją Parlament w drodze ustawy.
- (iv) Związek przejmuje aktualne zobowiązania stanu związane z działalnością przekazywanej jednostki administracji publicznej z dniem przekazania.

86. [Cła, akcyza i dopłaty]¹⁸

Z chwilą utworzenia Związku, pobór i kontrola opłat celnych i akcyzowych, jak również kontrola wypłacania dopłat, zostanie przekazana Rządowi Związku.

87. [Dochody z ceł i podatku akcyzowego]¹⁸

W okresie dziesięciu lat od utworzenia Związku jak również po tym okresie, dopóki Parlament nie postanowi inaczej, nie więcej niż jedna czwarta dochodów netto Związku, pochodzących z opłat celnych i akcyzowych pozostaje do dyspozycji Związku w celu pokrycia jego wydatków.

Pozostała kwota jest wypłacana poszczególnym stanom w sposób zgodny z niniejszą Konstytucją lub wykorzystywana w celu pokrycia odsetek od przejętego przez Związek zadłużenia poszczególnych stanów.

88. Jednolite opłaty celne

W terminie dwóch lat od utworzenia Związku należy wprowadzić jednolite opłaty celne.

89. Wpłaty na rzecz stanów przed wprowadzeniem jednolitych opłat

Do czasu wprowadzenia jednolitych opłat celnych:

- (i) Związek przekazuje każdemu stanowi dochody pobrane przez siebie w tym stanie.
- (ii) Związek obciąża każdy ze stanów:

- (a) wydatkami Związku poniesionymi w tym stanie, związanymi wyłącznie z utrzymaniem lub trwaniem każdej jednostki administracji publicznej, w sposób taki, jak w chwili przekazania [jej] ze stanu do Związku;
- (b) innymi wydatkami Związku, w sposób proporcjonalny do liczby mieszkańców danego stanu;
- (iii) w każdym miesiącu Związek wypłaca każdemu stanowi nadwyżkę finansową (jeżeli taka się pojawi) na korzyść tego stanu.

90. Wyłączne uprawnienie w sprawie ceł, akcyzy i dopłat

Z chwilą wprowadzenia jednolitych opłat celnych, Parlament uzyskuje wyłączną kompetencję do nakładania opłat celnych i akcyzowych oraz przyznawania dopłat do produkcji lub eksportu towarów.

Z chwilą wprowadzenia jednolitych opłat celnych, prawa poszczególnych stanów, określające opłaty celne lub akcyzowe, lub przyznające dopłaty do produkcji lub eksportu towarów, tracą moc obowiązującą; jednak każde przyznanie lub uzgodnienie takiej dopłaty, dokonane zgodnie z prawem przez rząd stanu lub z jego upoważnienia, uznaje się za skuteczne, jeżeli zostało dokonane przed trzydziestym dniem czerwca tysiąc osiemset dziewięćdziesiątego ósmego roku.

91. Wyjątki dotyczące dopłat

Treść niniejszej Konstytucji nie zakazuje stanowi przyznawania pomocy lub dopłaty do wydobycia złota, srebra lub innych metali, ani przyznawania, za zgodą obydwu izb Parlamentu Związku wyrażoną w drodze uchwały, pomocy lub dopłaty do produkcji lub eksportu towarów.

92. Swoboda handlu wewnątrz Związku

Z chwilą wprowadzenia jednolitych opłat celnych, handel i wymiana towarowa oraz obroty między stanami, realizowane zarówno w drodze przewozów wewnętrznych, jak i poprzez transport morski, stają się całkowicie swobodne.

Jednak bez względu na treść niniejszej Konstytucji, towary wwieszone przed wprowadzeniem jednolitych opłat celnych do jakiegokolwiek stanu lub jakiegokolwiek kolonii, która w czasie, gdy towary pozostawały na jej terytorium, stanie się stanem, a następnie przekazane do innego stanu w okresie dwóch lat po nałożeniu takich obowiązków, podlegają wszelkim opłatom związanym z wwieszeniem takich dóbr do Związku, pomniejszonym o opłaty wniesione za te dobra w chwili ich wwieszenia.

93. Płatności na rzecz stanu przez pięć lat po wprowadzeniu jednolitych taryf

W okresie pierwszych pięciu lat po wprowadzeniu jednolitych opłat celnych i później, jeżeli

Parlament nie postanowi inaczej:

- (i) opłaty celne za dobra wwieszone do stanu, a następnie przekazane do innego stanu na cele konsumpcyjne, jak również opłaty akcyzowe wniesione za dobra wyprodukowane lub wytworzone w stanie, a następnie przekazane do innego stanu na cele konsumpcyjne, uznaje się za pobrane w drugim stanie, a nie w pierwszym z nich;
- (ii) z zastrzeżeniem powyższego punktu, Związek przekazuje dochód, pokrywa wydatki i wypłaca nadwyżkę poszczególnym stanom w sposób określony dla okresu poprzedzającego wprowadzenie jednolitych opłat celnych.

94. Podział nadwyżki

Po upływie okresu pięciu lat od wprowadzenia jednolitych opłat celnych, Parlament może, na podstawie jaką uzna za słuszną, zdecydować o comiesięcznym wypłacaniu poszczególnym stanom całej nadwyżki dochodów Związku.

95. Opłaty celne Australii Zachodniej

Niezależnie od postanowień niniejszej Konstytucji, Parlament stanu Australii Zachodniej, jeżeli stan ten będzie stanem-założycielem, w okresie pierwszych pięciu lat po wprowadzeniu jednolitych opłat celnych, będzie mógł wprowadzać opłaty celne na wwożone do

tego stanu towary, które nie zostały wwieszone spoza terytorium Związku; opłaty te pobiera Związek.

Jednak wysokość takiej opłaty, nałożonej w odniesieniu do jakichkolwiek towarów nie może w pierwszym roku przekraczać opłaty za towary przewidzianej w prawie Australii Zachodniej obowiązującym w chwili wprowadzenia jednolitych opłat, a w drugim, trzecim, czwartym i piątym roku nie może przekraczać, odpowiednio, czterech piątych, trzech piątych, dwóch piątych i jednej piątej takiej opłaty, a po upływie piątego roku po wprowadzeniu jednolitych opłat znosi się wszystkie opłaty wprowadzone na mocy niniejszego artykułu.

Jeżeli opłaty odnoszące się na mocy niniejszego artykułu do jakichkolwiek towarów będą w okresie pięciu lat przewyższać opłaty z tytułu importu podobnych towarów nałożone przez Związek, za towary importowane do Australii Zachodniej spoza terytorium Związku pobiera się wyższą opłatę.

96. Wsparcie finansowe dla stanów

W okresie dziesięciu lat po utworzeniu Związku i później, Parlament może przyznać każdemu stanowi wsparcie finansowe, na warunkach, jakie uzna za stosowne, chyba że postanowi inaczej.

97. Kontrola finansowa

Jeżeli Parlament nie postanowi inaczej, prawa obowiązujące w każdej kolonii, która stała się lub staje się stanem, dotyczące dochodów i wydatkowania środków pieniężnych w imieniu rządu kolonii, jak również sprawozdanie z kontroli tych dochodów i wydatków stosuje się odpowiednio do dochodów i wydatkowania środków pieniężnych w imieniu Związku w tym stanie, w taki sam sposób, jak gdyby w każdym przypadku, gdy jest mowa o kolonii, rządzie lub urzędniku kolonii, była mowa o Związku, rządzie lub urzędniku Związku.

98. Handel i wymiana towarowa obejmująca żeglugę i koleje stanowe

Kompetencja Parlamentu do uchwalania ustaw dotyczących handlu i wymiany towarowej obejmuje także żeglugę i przewozy, jak również koleje, stanowiące własność jakiegokolwiek stanu.

99. Zakaz uprzywilejowanego traktowania przez Związek

Związek nie może, za pomocą żadnych ustaw lub uregulowań dotyczących handlu, wymiany towarowej lub dochodu, przyznawać jednemu stanowi lub jego części uprzywilejowanej pozycji w stosunku do innego stanu lub jego części.

100. Zakaz ograniczania prawa do korzystania z wód

Związek nie może za pomocą żadnych ustaw lub uregulowań dotyczących handlu lub wymiany towarowej ograniczać prawa stanu lub jego mieszkańców do rozsądnego korzystania z wód rzecznych dla celów ochrony jej zasobów lub irygacji.

101. Komisja Międzystanowa

Tworzy się Komisję Międzystanową, której przysługują takie kompetencje w zakresie orzekania i administracji, jakie Parlament uzna za niezbędne dla wykonywania i ochrony na terytorium Związku przepisów niniejszej Konstytucji, dotyczących handlu i wymiany towarowej, jak również wszelkich ustaw uchwalonych na jej podstawie.

102. Parlament może zakazać uprzywilejowanego traktowania przez stan

Parlament może za pomocą ustaw dotyczących handlu lub wymiany towarowej zakazać, w odniesieniu do kolei, wszelkiego uprzywilejowania lub dyskryminacji przez jakikolwiek stan lub organ utworzony przez stan, jeżeli takie uprzywilejowanie lub dyskryminacja ze strony stanu są niewłaściwe i nierozsądne lub niesprawiedliwe wobec innego stanu, przy uwzględnieniu zobowiązań finansowych zaciągniętych przez poszczególne stany w związku z budową i utrzymaniem ich kolei. Jednak żadne uprzywilejowanie ani dyskryminacja nie może, w rozumieniu niniejszego artykułu, zostać uznane za niewłaściwe i nierozsądne lub niesprawiedliwe wobec jakiegokolwiek stanu, dopóki nie stwierdzi tego Komisja Międzystanowa.

103. Powoływanie, kadencja i wynagrodzenie członków Komisji Członkowie Komisji Międzystanowej:

- (i) są powoływani przez Gubernatora Generalnego w Radzie;

- (ii) sprawują urząd przez siedem lat, jednak w tym czasie mogą zostać odwołani przez Gubernatora Generalnego w Radzie na wniosek obydwu izb Parlamentu, przedstawiony na tej samej sesji i wzywający do takiego odwołania ze względu na dowiedzione niewłaściwe postępowanie lub niezdolność do sprawowania urzędu.
- (iii) otrzymują wynagrodzenie określone przez Parlament; wynagrodzenie to nie może zostać zmniejszone w czasie sprawowania przez nich urzędu.

104. Utrzymanie niektórych taryf

Żadne z postanowień niniejszej Konstytucji nie może uznać za niezgodną z prawem żadnej taryfy przewozu towarów koleją, która stanowi własność stanu, jeżeli taryfa ta zostanie uznana przez Komisję Międzystanową za niezbędną dla rozwoju terytorium stanu i jeżeli taryfa ma w tym samym stopniu zastosowanie do towarów pochodzących z tego stanu i wwożonych do tego stanu z innych stanów.

105. Przejęcie długu publicznego stanów¹⁹

Parlament może przejąć od stanów ich dług publiczny lub jego część proporcjonalną do liczby ich mieszkańców – określonej na podstawie najnowszych danych statystycznych dotyczących Związku, i może przekształcić, odnowić, lub skonsolidować takie długi lub ich część, a stany wypłacają Związkowi odszkodowanie za przejęte długi; odsetki z tytułu zadłużenia odejmuje się od części nadwyżki dochodu Związku, wypłacanej poszczególnym stanom i wstrzymuje jej wypłatę, a jeżeli nadwyżka ta jest niewystarczająca lub jeżeli jej nie ma, różnica lub cała kwota zostaje wypłacona przez poszczególne stany.

105A. Porozumienia dotyczące długu publicznego stanów²⁰

- (1) Związek może zawierać porozumienia ze stanami, dotyczące ich długu publicznego, obejmujące:
 - (a) przejmowanie takiego długu przez Związek;
 - (b) zarządzanie takim długiem;

- (c) spłatę odsetek oraz tworzenie funduszy amortyzacyjnych w związku z takim długiem i zarządzania nim;
 - (d) konsolidację, odnowienie, przekształcenie i spłatę takiego długu;
 - (e) wypłatę odszkodowań Związkowi przez stany w odniesieniu do długu przejętego przez Związek; oraz
 - (f) pożyczanie środków finansowych przez stany lub przez Związek, lub przez Związek na rzecz stanów.
- (2) Parlament może wydawać ustawy zatwierdzające wszelkie takie porozumienia zawarte przed wejściem w życie niniejszego artykułu.
- (3) Parlament może wydawać ustawy regulujące realizację przez strony jakiegokolwiek takiego porozumienia.
- (4) Każde takie porozumienie może być zmienione lub rozwiązane przez jego strony.
- (5) Każde takie porozumienie i każda jego zmiana wiąże Związek i stany, będące jego stronami, bez względu na treść postanowień niniejszej Konstytucji, konstytucji poszczególnych stanów, ustaw Parlamentu Związku lub stanów.
- (6) Uprawnień przyznanych na mocy niniejszego artykułu nie należy rozumieć jako podlegających jakimkolwiek ograniczeniom zawartym w postanowieniach artykułu sto piątego niniejszej Konstytucji.

STANY

106. Pozostawienie w mocy konstytucji

Konstytucja każdego stanu Związku, z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konstytucji, pozostaje w mocy w brzmieniu obowiązującym w chwili utworzenia Związku lub w brzmieniu obowiązującym w chwili przystąpienia stanu do Związku lub jego utworzenia, w zależności od zaistniałej sytuacji, chyba że zostanie zmieniona w sposób zgodny z konstytucją tego stanu.

107. Utrzymanie kompetencji parlamentów stanowych

Każda kompetencja parlamentu kolonii, która stała się lub stanie się stanem, przysługuje mu nadal w brzmieniu obowiązującym w chwili utworzenia Związku, w chwili przystąpienia stanu do Związku, lub jego utworzenia, w zależności od zaistniałej sytuacji, chyba że niniejsza Konstytucja powierza ją wyłącznie Parlamentowi Związku lub odbiera parlamentowi stanu.

108. Utrzymanie praw stanowych

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszej Konstytucji, każde prawo obowiązujące w kolonii, która stała się lub stanie się stanem, odnoszące się do jakiegokolwiek sprawy należącej do kompetencji Parlamentu Związku, obowiązuje nadal w tym stanie; dopóki Parlament Związku nie postanowi inaczej, parlamentowi stanu przysługują, w odniesieniu do takiego prawa, takie kompetencje do zmiany i uchylecia takiego prawa, jakimi dysponował parlament kolonii zanim kolonia ta stała się stanem.

109. Niezgodność praw

Jeżeli prawo stanu jest niezgodne z prawem Związku, stosuje się to ostatnie, a to pierwsze traci moc obowiązującą w zakresie niezgodności.

110. Postanowienia dotyczące gubernatora

Postanowienia niniejszej Konstytucji, odnoszące się do gubernatora stanu, obejmują także i mają zastosowanie do tymczasowego gubernatora stanu lub innego głównego organu władzy sprawującego rządy w stanie lub nim zarządzającego.

111. Stan może zrzec się terytorium

Parlament stanu może przekazać Związkowi dowolną część terytorium stanu; z chwilą takiego przekazania i jego przyjęcia przez Związek, ta część stanu przechodzi pod wyłączną władzę Związku.

112. Stany mogą wprowadzać opłaty w ramach uprawnień kontrolnych

Po wprowadzeniu jednolitych opłat celnych, stan może obciążać import lub eksport albo przekazywanie towarów do stanu lub z niego takimi opłatami, jakie są niezbędne dla wykonywania uprawnień kontrolnych stanu, jednak dochód netto z takich opłat pozostaje do dyspozycji Związku; wszelkie takie uprawnienia kontrolne mogą zostać uchylone przez Parlament Związku.

113. Napoje odurzające

Wszelkie napoje fermentowane, destylowane lub inne napoje odurzające, sprowadzane do jakiegokolwiek stanu lub pozostające tam w celu użycia, konsumpcji, sprzedaży lub składowania podlegają prawu tego stanu tak, jak gdyby zostały w nim wyprodukowane.

114. Stany nie mogą tworzyć sił zbrojnych. Opodatkowanie własności Związku lub stanu

Bez zgody Parlamentu Związku stan nie może tworzyć ani utrzymywać żadnych sił morskich lub zbrojnych, ani nakładać podatku od jakiejkolwiek własności należącej do Związku, a Związek nie może nakładać żadnego podatku na jakąkolwiek własność należącą do stanu.

115. Zakaz bicia monet przez stan

Stan nie może bić monet ani spłacać długów za pomocą środków płatniczych innych niż monety złote i srebrne.

116. Zakaz tworzenia przez Związek ustaw dotyczących religii

Związek nie może stanowić żadnych praw ustanawiających oficjalną religię, nakładających obowiązek jakichkolwiek praktyk religijnych, ani też zakazujących swobodnego praktykowania jakiejkolwiek religii; żadne wymogi o charakterze religijnym nie mogą być stawiane jako wymóg objęcia jakiegokolwiek urzędu w Związku lub stanowiska zaufania publicznego.

117. Prawa mieszkańców stanu

Poddany Królowej, zamieszkały w jednym stanie, nie może być w innym stanie poddany ograniczeniom lub dyskryminacji, które nie miałyby doń równego zastosowania, gdyby był poddanym Królowej zamieszkałym w tym stanie.

118. Uznanie praw Stanów

Cały Związek pokłada wiarę i pełne zaufanie we wszelkie ustawy, akty prawa publicznego, dokumenty oraz orzeczenia sądów każdego ze stanów.

119. Ochrona stanów przed najazdem i przemocą

Związek chroni każdy stan przed najazdem i, na wniosek rządu tego stanu, przed przemocą wewnętrzną.

120. Aresztowanie osób naruszających prawa Związku

Każdy stan uchwali przepisy dotyczące osadzania w należących do niego więzieniach osób oskarżonych o naruszenie praw Związku oraz wykonywania kary pozbawienia wolności przez osoby skazane za takie naruszenia, a Parlament Związku uchwali ustawy służące realizacji tego postanowienia.

NOWE STANY

NOWE STANY

121. Nowe stany mogą zostać przyjęte lub utworzone

Parlament może przyjąć do Związku nowe stany lub je utworzyć; w celu ich przyjęcia lub utworzenia może także ustanowić lub nakładać takie wymogi, obejmujące zakres przedstawicielstwa w każdej izbie Parlamentu, jakie uzna za stosowne.

122. Zarządzanie terytoriami

Parlament może tworzyć ustawy dotyczące zarządzania dowolnym terytorium, przekazanym przez jakikolwiek stan Związkowi i przez niego przyjętym, lub dowolnym terytorium przekazanym przez Królową pod władanie Związku i przez niego przyjętym lub w inny sposób nabytym przez Związek, a także zezwolić na przedstawicielstwo takiego terytorium w każdej z izb Parlamentu, w zakresie i na warunkach, jakie uzna za stosowne.

123. Zmiana granic stanów

Parlament Związku może, za zgodą parlamentu stanu, oraz akceptacją większości wyborców danego stanu wyrażoną w głosowaniu, zwiększać, zmniejszać lub w inny sposób zmieniać terytorium stanu, zgodnie z takimi warunkami jakie zostaną uzgodnione; na podstawie tak wyrażonej zgody, może również wydawać przepisy dotyczące skutków i funkcjonowania każdego zwiększenia, zmniejszenia lub zmiany terytorium każdego stanu, którego ona dotyczy.

124. Tworzenie nowych stanów

Nowy stan może zostać utworzony w drodze odłączenia terytorium od stanu, jednak wyłącznie za zgodą parlamentu tego stanu, a także w drodze zjednoczenia dwóch lub więcej stanów lub ich części, jednak wyłącznie za zgodą parlamentów tych stanów.

POSTANOWIENIA RÓŻNE

POSTANOWIENIA RÓŻNE

125. Siedziba rządu

Siedzibę rządu Związku określa Parlament; powinna się ona znajdować na terytorium przekazanym Związkowi lub przez niego nabytym, stanowić własność Związku i do niego należeć, znajdować się w stanie Nowej Południowej Walii w odległości nie mniejszej niż sto mil od Sydney.

Terytorium takie powinno zajmować obszar nie mniejszy niż sto mil kwadratowych, a taka jego część, jaką stanowią ziemie Korony, powinna zostać przekazana Związkowi nieodpłatnie.

Do czasu zebrania się rządu w jego siedzibie, parlament zasiada w Melbourne.

126. Kompetencje Jej Królewskiej Mości do upoważnienia Gubernatora Generalnego do mianowania przedstawicieli

Królowa może upoważnić Gubernatora Generalnego do mianowania dowolnej osoby lub osób łącznie lub osobno w charakterze jego przedstawiciela lub przedstawicieli²¹ w dowolnej części Związku, i do wykonywania w tym charakterze, na mocy decyzji Gubernatora Generalnego, takich uprawnień i funkcji Gubernatora Generalnego, jakie, z zastrzeżeniem ograniczeń wyrażonych lub wskazówek przekazanych przez Królową, uzna on za stosowne im przekazać; mianowanie takiego przedstawiciela lub przedstawicieli nie stanowi przeszkody dla osobistego wykonywania przez Gubernatora Generalnego jakiegokolwiek jego kompetencji lub funkcji.

127. (Uchylony)²²

ZMIANA KONSTYTUCJI

ZMIANA KONSTYTUCJI

128. Sposób zmiany Konstytucji²³

Niniejsza Konstytucja nie może zostać zmieniona w sposób inny niż określony poniżej:

Projekt ustawy o zmianie Konstytucji musi zostać uchwalony bezwzględną większością głosów w każdej z izb Parlamentu; nie wcześniej niż dwa miesiące i nie później niż sześć miesięcy po uchwaleniu przez obie izby, projekt przekazuje się wyborcom w każdym stanie i terytorium, uprawnionym do głosowania w wyborach członków Izby Reprezentantów.

Jeżeli jedna z izb uchwali projekt takiej zmiany bezwzględną większością głosów, a druga izba odrzuci ją lub jej nie uchwali, albo uchwali ją ze zmianami, na które pierwsza z izb nie wyrazi zgody, i jeżeli po upływie trzech miesięcy pierwsza z izb w tej samej lub kolejnej sesji ponownie uchwali projekt zmiany bezwzględną większością głosów, z uwzględnieniem lub bez uwzględnienia zmian, które zostały wprowadzone przez drugą izbę lub z nią uzgodnione, a druga izba projekt odrzuci lub go nie uchwali, albo uchwali go ze zmianami, na które pierwsza z izb nie wyrazi zgody, Gubernator Generalny może przekazać projekt zmiany w brzmieniu ostatnio zaproponowanym przez pierwszą z izb wraz ze zmianami następnie uzgodnionymi przez obydwie izby, lub bez nich, wyborcom w każdym stanie i terytorium uprawnionym do głosowania w wyborach do Izby Reprezentantów.

Po przekazaniu projektu ustawy wyborcom, przeprowadza się głosowanie w sposób określony przez Parlament. Jednak dopóki uprawnienia do wybierania członków Izby Reprezentantów nie zostaną ujednocicone w całym Związku, w stanach, w których obowiązuje powszechne prawo głosu, uwzględnia się jedynie połowę wyborców głosujących za lub przeciw.

Jeżeli zaś w większości stanów większość wyborców biorących udział w głosowaniu zaakceptuje projekt ustawy i, jeżeli większość wszystkich biorących udział w głosowaniu również zaakceptuje projekt zmiany, przedstawia się go Gubernatorowi Generalnemu do wydania sankcji królewskiej.

Zmiany zmniejszające proporcjonalne przedstawicielstwo stanu w którejkolwiek z izb Parlamentu, zmniejszające minimalną liczbę przedstawicieli stanu w Izbie Reprezentantów lub zwiększające, zmniejszające lub w inny sposób zmieniające terytorium stanu, lub w inny sposób wpływające na przepisy Konstytucji do niego się odnoszące, nie nabywają mocy prawnej, jeżeli większość wyborców głosujących w danym stanie nie zaakceptuje zgłoszonego projektu ustawy.

Dla potrzeb niniejszego artykułu, „terytorium” oznacza każde terytorium, o którym mowa w artykule sto dwudziestym drugim niniejszej Konstytucji, w odniesieniu do którego obowiązuje prawo dopuszczające jego przedstawicielstwo w Izbie Reprezentantów.

ZAŁĄCZNIK

ZAŁĄCZNIK

ZAŁĄCZNIK

PRZYSIĘGA

Ja, A.B. przysięgam, że będę wierny i prawdziwie lojalny wobec Jej Królewskiej Mości Królowej Wiktorii, jej dziedziców i prawowitych następców.

TAK MI DOPOMÓŻ BÓG!

DEKLARACJA LOJALNOŚCI

Ja, A.B. uroczyście i szczerze stwierdzam i deklaruję, że będę wierny i prawdziwie lojalny wobec Jej Królewskiej Mości Królowej Wiktorii, jej dziedziców i prawowitych następców.

(Uwaga – imię Króla lub Królowej Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii należy zmienić w zależności od potrzeb).

PRZYPISY

1. Konstytucja w powyższym brzmieniu zawiera wszystkie zmiany dokonane do 1 stycznia 2012 r. Szczegółowy wykaz ustaw, zmieniających Konstytucję:

Nazwa ustawy	Numer i Rok	Data przyjęcia
Nowelizacja Konstytucji (wybory do Senatu) z 1906 r.	1, 1907	3 kwietnia 1907
Nowelizacja Konstytucji (zadłużenie stanów) z 1909 r.	3, 1910	6 sierpnia 1910
Nowelizacja Konstytucji (zadłużenie stanów) z 1928 r.	1, 1929	13 lutego 1929
Nowelizacja Konstytucji (pomoc społeczna) z 1946 r.	81, 1946	19 grudnia 1946
Nowelizacja Konstytucji (Aborygeni) z 1967 r.	55, 1967	10 sierpnia 1967
Nowelizacja Konstytucji (mandaty nieobsadzone w Senacie) z 1977 r.	82, 1977	29 lipca 1977
Nowelizacja Konstytucji (uprawnienia emerytalne sędziów) z 1977 r.	83, 1977	29 lipca 1977
Nowelizacja Konstytucji (referenda) z 1977 r.	84, 1977	29 lipca 1977

Tabela zmian Konstytucji

ad. = dodano lub wstawiono; am. = znowelizowano; rep. = uchylono; rs. = uchylono i zastąpiono

Przepis, którego dotyczy	Sposób zmiany
art. 13	am. nr 1, 1907
art. 15	rs. nr 82, 1977
art. 51	am. nr 81, 1946; nr 55, 1967
art. 72	am. nr 83, 1977
art. 105	am. nr 3, 1910
art. 105A	ad. nr 1, 1929
art. 127	rep. nr 55, 1967
art. 128	am. nr 84, 1977

2. Klauzula wprowadzająca 3 – Proklamacja, o której mowa w klauzuli wprowadzającej 3 została dokonana 17 września 1900 r. i opublikowana w Dzienniku Urzędowym³⁹ z 1901 r., s. 1.

3. Klauzula wprowadzająca 5 – zob. też Ustawa z 1942 r. o przyjęciu Statutu Westminsterkiego.

4. Klauzula wprowadzająca 7 – następujące ustawy uchylły ustawy uchwalone przez Federalną Radę Australazji:

Ustawa z 1903 r. o obronności (nr 20, 1903), art. 6

Ustawa z 1952 r. o łowiskach perel (nr 8, 1952), art. 3 (*Ustawa z 1952 r. o łowiskach perel* uchylona przez *Ustawę z 1968 r. o szelfie kontynentalnym (Żywe zasoby przyrody)*, art. 3).

Ustawa z 1901 r. o doręczaniu pism procesowych i wykonywaniu orzeczeń sądowych (nr 11, 1901), art. 2 (art. 2 następnie uchylony przez *Ustawę z 1963 r. o doręczaniu pism procesowych i wykonywaniu orzeczeń sądowych*, art. 3).

5. Artykuł 7 – Liczba senatorów z każdego stanu została zwiększona do 12 przez *Ustawę z 1983 r. o reprezentacji*, art. 3.

6. Artykuł 9 – Następujące ustawy stanowe zostały uchwalone zgodnie z kompetencjami przekazanymi przez art. 9:

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Nowa Południowa Walia	Nr 73, 1900	Ustawa z 1900 r. o wyborach federalnych	art. 2, 3, 4, 5 i 6 oraz załącznik – uchylone przez nr 9, 1903; w całości uchylona przez nr 41, 1912 (Nadal obowiązuje)
	Nr 9, 1903	Ustawa z 1903 r. o wyborze senatorów	

³⁹ w oryg. *Gazette*.

Wiktoria	Nr 1715	Ustawa z 1900 r. o wyborach federalnych	uchylona przez nr 1860
	Nr 1860	Ustawa z 1903 r. o wyborach do Senatu (Czas i miejsce)	uchylona przez nr 2723
	Nr 2399	Ustawa z 1912 r. o wyborach do Senatu (Czas i miejsce)	uchylona przez nr 2723
	Nr 2723	Ustawa z 1915 r. o wyborach do Senatu (Czas i miejsce)	uchylona przez nr 3769
	Nr 3769	Ustawa z 1928 r. o wyborach do Senatu (Czas i miejsce)	uchylona przez nr 6365
	Nr 6365	Ustawa z 1958 r. o wyborach do Senatu	(nadal obowiązuje)
Queensland	64 Vic. Nr 25	Ustawa z 1900 r. o wyborach do Parlamentu Związku oraz Ustawa o zmianie Ustaw o wyborach z lat 1885 do 1898	utraciła moc obowiązującą
	3 Edw. VII. Nr 6	Ustawa z 1903 r. o wyborze senatorów	uchylona przez 9 Eliz. II. Nr 20
	9 Eliz. II. Nr 20	Ustawa z 1960 r. o wyborach do Senatu	(nadal obowiązuje)
Australia Południowa	Nr 834	Ustawa z 1903 r. o wyborze senatorów	(nadal obowiązuje)
Australia Zachodnia	Nr 11, 1903	Ustawa z 1903 r. o wyborze senatorów	(nadal obowiązuje)

Tasmania	64 Vic. Nr 59	Ustawa z 1900 r. o wyborach federalnych	uchylona przez 26 Geo. V. Nr 3
	3 Edw. VII. Nr 5	Ustawa z 1903 r. o wyborze senatorów	uchylona przez 26 Geo. V. Nr 3
	26 Geo. V. Nr 3	Ustawa z 1935 r. o wyborach do Senatu	(Nadal obowiązuje)

7. Artykuł 13 został zmieniony przez Nowelizację Konstytucji (wybory do Senatu) z 1906 r. Zmiany zostały uwidocznione w tekście. „13. Najwcześniej jak to tylko możliwe po pierwszym posiedzeniu Senatu, jak również po każdym pierwszym posiedzeniu Senatu, następującym po jego rozwiązaniu, Senat dzieli senatorów wybranych z każdego Stanu na dwie grupy, zbliżone pod względem liczebności, jak to tylko możliwe; mandaty senatorów należących do pierwszej grupy wygasają z upływem trzeciego roku trzech lat, zaś mandaty senatorów należących do drugiej grupy z upływem sóstego roku sześciu lat, licząc od dnia rozpoczęcia ich kadencji; następnie mandaty senatorów wygasają z upływem sześciu lat od dnia rozpoczęcia ich kadencji.

Wybory w celu obsadzenia wygasłych mandatów przeprowadza się w roku, z którego upływem następuje w ciągu roku poprzedzającego wygaśnięcie mandatów.

Dla celów niniejszego artykułu uznaje się, że kadencja senatora rozpoczyna się pierwszego dnia stycznia lipca następującego po dniu jego wyboru, z wyjątkiem pierwszych wyborów i wyborów po każdym rozwiązaniu Senatu, w którym to przypadku uznaje się, że kadencja rozpoczyna się pierwszego dnia stycznia lipca następującego po dniu jego wyboru”.

8. Artykuł 14 – Gdy chodzi o przepisy odnoszące się do zwiększenia liczby senatorów do 12 na mocy Ustawy z 1983 r. o reprezentacji, zobacz art. 3 tej ustawy.

9. Artykuł 15 został zmieniony przez Nowelizację Konstytucji (nieobsadzone mandaty w Senacie) z 1977 r., i poprzednio miał następującą treść:

„15. Jeżeli mandat senatora wygaśnie przed upływem jego kadencji, izby parlamentu stanu z którego senator ten został wybrany, wybierają na wspólnym posiedzeniu i we wspólnym głosowaniu osobę, która będzie wykonywać mandat do czasu upływu kadencji. Jeżeli jednak w czasie, gdy powiadomiono o wygaśnięciu mandatu, nie odbywa się sesja parlamentu danego stanu, gubernator stanu może, po zasięgnięciu opinii Rady Wykonawczej tego stanu, wyznaczyć osobę, która będzie wykonywać mandat do chwili upływu czternastu dni, następujących po rozpoczęciu kolejnej sesji parlamentu stanu, lub do czasu wyboru następcy, w zależności od tego, co nastąpi najpierw. W kolejnych powszechnych wyborach członków Izby Reprezentantów, lub kolejnych wyborach senatorów pochodzących z danego stanu, w zależności od tego, co nastąpi najpierw, następcą jest wybierany, o ile kadencja do tego czasu nie upłynęła, w celu wykonywania mandatu od chwili wyboru do upływu kadencji. Nazwisko każdego senatora, wybranego lub wyznaczonego w taki sposób, jest podawane Gubernatorowi Generalnemu przez gubernatora stanu”.

10. Artykuł 15 – projekt ustawy zmieniającej Konstytucję, noszący tytuł „Nowelizacja Konstytucji (wybory jednoczesne) z 1977 r.” został przedstawiony wyborcom w każdym stanie Związku w dniu 21 maja 1977 r.; nie został on zaakceptowany przez większość wyborców głosujących w większości stanów. Zob. Dziennik Urzędowy z 1977, Nr S100, s. 1.

11. Artykuł 29 – Następujące ustawy stanowe zostały uchwalone w celu wykonania kompetencji przekazanych na mocy art. 29, ale utraciły moc obowiązującą wskutek wejścia w życie Związkowej ustawy wyborczej z 1902 r.:

Stan	Numer	Tytuł skrócony
Nowa Południowa Walia	Nr 73, 1900	Ustawa o Wyborach Federalnych z 1900 r.
Wiktoria	Nr 1667	Ustawa z 1900 r. o okręgach wyborczych w wyborach do Federalnej Izby Reprezentantów w stanie Wiktoria

Queensland	64 Vic. Nr 25	Ustawa z 1900 r. o wyborach do Parlamentu Związku oraz Akt o zmianie ustaw o wyborach z lat 1885 do 1898
Australia Zachodnia	64 Vic. Nr 6	Ustawa z 1900 r. o okręgach wyborczych w wyborach do Federalnej Izby Reprezentantów w Australii Zachodniej

12. Artykuł 51 – Następujące ustawy imperialne poszerzyły kompetencje prawodawcze Parlamentu:

Ustawa z 1934 r. o przemyśle wielorybniczym (uregulowania), art. 15

Ustawa z 1937 r. o Konwencji Genewskiej, art. 2

Ustawa z 1939 r. o kompetencjach w stanach nadzwyczajnych (obrona), art. 5

Ustawa z 1940 r. o siłach lądowych i powietrznych (roczna), art. 3.

13. Artykuł 51 pkt. xxiiiA – dodany przez Nowelizację Konstytucji (pomoc społeczna) z 1946 r.

14. Artykuł 51 (xxvi) został zmieniony przez Nowelizację Konstytucji (Aborygeni) z 1967 r. Zmiany zostały uwidocznione w tekście: „(xxvi) Osób każdej rasy, innej niż rasa aborygeńska w każdym Stanie, w odniesieniu do których niezbędne jest uchwalanie ustaw szczególnych;”

15. Artykuł 51 (xxxvii) – Następujące Akty zostały uchwalone przez Parlamente stanowe w celu przekazania spraw Parlamentowi, zgodnie z artykułem 51 (xxxvii).

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Nowa Południowa Walia	Nr 65, 1915	Ustawa z 1915 r. o kompetencjach Związku (Wojna)	utraciła moc obowiązującą 9 stycznia 1921; zob. art. 5
	Nr 33, 1942	Ustawa z 1942 r. o kompetencjach Związku	utracił moc obowiązującą, zob. art. 4
	Nr 18, 1943	Ustawa z 1943 r. o kompetencjach Związku	utraciła moc obowiązującą, zob. art. 4

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Nowa Południowa Walia	Nr 48, 1983	Ustawa z 1983 r. o kompetencjach Związku (Inspekcja Weterynaryjna)	uchylona przez Nr 147, 1997
	Nr 182, 1986	Ustawa z 1986 r. o kompetencjach Związku (Prawo Rodzinne – Dzieci)	(nadal obowiązuje)
	Nr 61, 1992	Ustawa z 1992 r. o wzajemnym uznaniu (Nowa Południowa Walia)	(nadal obowiązuje)
	Nr 104, 1992	Ustawa z 1992 r. o kompetencjach Związku (Banki stanowe)	(nadal obowiązuje)
	Nr 100, 1993	Ustawa z 1993 r. o kompetencjach Związku (Przetwórstwo drobiu)	uchylona przez Nr 55, 1997
	Nr 102, 1996	Ustawa z 1996 r. o transasmańskim wzajemnym uznaniu (Nowa Południowa Walia)	(nadal obowiązuje)
	Nr 1, 2001	Ustawa z 2001 r. o spółkach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 114, 2002	Ustawa z 2002 r. o terroryzmie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 49, 2003	Ustawa z 2003 r. o kompetencjach Związku (Stosunki partnerskie)	(nadal obowiązuje)
	Nr 69, 2008	Ustawa z 2008 r. o wodach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 35, 2009	Ustawa z 2009 r. o zabezpieczeniu na majątku ruchomym (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 115, 2009	Ustawa z 2009 r. o stosunkach między pracodawcami a pracownikami (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 6, 2010	Ustawa z 2010 r. o kredycie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Wiktorii	Nr 3108	Ustawa z 1920 r. o kompetencjach Związku (Żegluga powietrzna)	uchylona przez Nr 4502, 1937
	Nr 3658	Ustawa z 1928 r. o organizacji Związku	Cz. III uchylona przez Nr 4502, 1937 uchylona przez Nr 73, 2005
	Nr 4009	Ustawa z 1931 r. o Porozumieniu w sprawie przekształcenia zadłużenia (Nr 2)	
	Nr 4950	Ustawa z 1943 r. o kompetencjach Związku	Wejście w życie nie zostało ogłoszone, i obecnie nie może zostać ogłoszone (nadal obowiązuje)
	Nr 92, 1986	Ustawa z 1986 r. o kompetencjach Związku (Prawo Rodzinne – Dzieci)	(nadal obowiązuje)
	Nr 2, 1993	Ustawa z 1993 r. o wzajemnym uznaniu (Wiktorii)	(nadal obowiązuje)
	Nr 59, 1996	Ustawa z 1996 r. o stosunkach między pracodawcami a pracownikami (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 4, 1998	Ustawa z 1996 o trans-tasmańskim wzajemnym uznaniu (Wiktorii)	(nadal obowiązuje)
	Nr 62, 1998	Ustawa z 1998 r. o wzajemnym uznaniu (Wiktorii) (Vic)	(nadal obowiązuje)
	Nr 6, 2001	Ustawa z 2001 r. o spółkach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 14, 2003	Ustawa z 2003 r. o terroryzmie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 84, 2004	Ustawa z 2004 r. o kompetencjach Związku (Stosunki partnerskie)	(nadal obowiązuje)
	Nr 75, 2008	Ustawa z 2008 r. o wodach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Wiktoria	Nr 24, 2009	Ustawa z 2009 r. o stosunkach pracowniczych (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 60, 2009	Ustawa z 2009 r. o zabezpieczeniu na majątku ruchomym (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 11, 2010	Ustawa z 2010 r. o kredycie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
Queensland	12 Geo. V. Nr 30	Ustawa z 1921 r. o kompetencjach Związku (Żegluga powietrzna)	uchylona przez 1 Geo. VI. Nr 8
	22 Geo. V. Nr 30	Ustawa z 1931 r. o kompetencjach prawodawczych Związku	uchylona przez Nr 46, 1983
	7 Geo. VI. Nr 19	Ustawa z 1943 r. o kompetencjach Związku	utraciła moc obowiązującą, zob. art. 4
	14 Geo. VI. Nr 2	Ustawa z 1950 r. o kompetencjach Związku (Transport lotniczy)	(nadal obowiązuje)
	Nr 37, 1990	Ustawa z 1990 r. o kompetencjach Związku (Prawo Rodzinne – Dzieci)	(nadal obowiązuje)
	Nr 67, 1992	Ustawa z 1992 r. o wzajemnym uznaniu (Queensland)	(nadal obowiązuje)
	Nr 43, 2001	Ustawa z 2001 r. o spółkach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 79, 2002	Ustawa z 2002 r. o terroryzmie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 45, 2003	Ustawa z 2003 r. o transzmańskim wzajemnym uznaniu (Queensland)	(nadal obowiązuje)
	Nr 78, 2003	Ustawa z 2003 r. o kompetencjach Związku (Stosunki partnerskie)	(nadal obowiązuje)
	Nr 58, 2008	Ustawa z 2008 r. o wodach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Queensland	Nr 37, 2009	Ustawa z 2009 r. o zabezpieczeniu na majątku ruchomym (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 49, 2009	Ustawa z 2009 r. o stosunkach pracowniczych i innych sprawach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 16, 2010	Ustawa z 2010 r. o kredycie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
Australia Południowa	Nr 1469, 1921	Ustawa z 1921 r. o kompetencjach Związku (Żegluga powietrzna)	uchylona przez Nr 2352, 1937
	Nr 2061, 1931	Ustawa z 1931 r. o kompetencjach prawodawczych Związku	(nadal obowiązuje)
	Nr 3, 1943	Ustawa z 1943 r. o kompetencjach Związku	utraciła moc obowiązującą, zob. art. 5
	Nr 89, 1986	Ustawa z 1986 r. o kompetencjach Związku (Prawo rodzinne)	(nadal obowiązuje)
	Nr 72, 1993	Ustawa z 1993 r. o wzajemnym uznaniu (Australia Południowa)	(nadal obowiązuje)
	Nr 27, 1999	Ustawa z 1999 r. o trans-tasmańskim wzajemnym uznaniu (Australia Południowa)	(nadal obowiązuje)
	Nr 21, 2001	Ustawa z 2001 r. o spółkach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 50, 2002	Ustawa z 2002 r. o terroryzmie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 43, 2008	Ustawa z 2008 r. o wodach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 47, 2009	Ustawa z 2009 r. o zabezpieczeniu na majątku ruchomym (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Australia Południowa	Nr 57, 2009	Ustawa z 2009 r. o stosunkach pracowniczych (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 86, 2009	Ustawa z 2009 r. o kompetencjach Związku (Stosunki partnerskie)	(nadal obowiązuje)
	Nr 2, 2010	Ustawa z 2010 r. o kredycie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
Australia Zachodnia	Nr 4, 1943	Ustawa z 1943 r. o kompetencjach Związku	uchylona przez Nr 58, 1965
	Nr 57, 1945	Ustawa z 1945 r. o kompetencjach Związku	uchylona przez Nr 58, 1965
	Nr 30, 1947	Ustawa z 1947 r. zmieniająca Ustawę z 1943 r. o kompetencjach Związku	uchylona przez Nr 58, 1965
	Nr 31, 1947	Ustawa z 1947 r. zmieniająca Ustawę z 1945 r. o kompetencjach Związku	uchylona przez Nr 58, 1965
	Nr 73, 1947	Ustawa z 1947 r. (2) zmieniająca Ustawę z 1945 r. o kompetencjach Związku	uchylona przez Nr 58, 1965
	Nr 81, 1947	Ustawa z 1947 r. (Kontynuacja) zmieniająca Ustawę z 1945 r. o kompetencjach Związku	uchylona przez Nr 58, 1965
	Nr 53, 1995	Ustawa z 1995 r. o wzajemnym uznaniu (Australia Zachodnia)	utraciła moc obowiązującą, zob. art. 7
	Nr 6, 2001	Ustawa z 2001 r. o wzajemnym uznaniu (Australia Zachodnia)	(nadal obowiązuje)
	Nr 7, 2001	Ustawa z 2001 r. o spółkach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 53, 2002	Ustawa z 2002 r. o terroryzmie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 26, 2006	Ustawa z 2006 r. o kompetencjach Związku (Stosunki partnerskie)	(nadal obowiązuje)

Stan	Numer	Tytuł skrócony	Sposób zmiany
Australia Zachodnia	Nr 30, 2007	Ustawa z 1996 r. o trans-tasmańskim wzajemnym uznaniu (Australia Zachodnia)	(nadal obowiązuje)
	Nr 13, 2010	Ustawa z 2010 r. o kredycie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
Tasmania	11 Geo. V. Nr 42	Ustawa z 1920 r. o kompetencjach Związku (Żegluga powietrzna)	uchylona przez 1 Geo. VI. Nr 14
	Nr 46, 1952	Ustawa z 1952 r. o kompetencjach Związku (Transport lotniczy)	(nadal obowiązuje)
	Nr 62, 1966	Ustawa z 1966 r. o kompetencjach Związku (Praktyki handlowe)	utraciła moc obowiązującą, zob. art. 2
	Nr 5, 1987	Ustawa z 1987 r. o kompetencjach Związku (Prawo rodzinne)	(nadal obowiązuje)
	Nr 33, 1993	Ustawa z 1993 r. o wzajemnym uznaniu (Tasmania)	(nadal obowiązuje)
	Nr 39, 2001	Ustawa z 2001 r. o spółkach (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 68, 2002	Ustawa z 2002 r. o terroryzmie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
	Nr 60, 2003	Ustawa z 2003 r. o trans-tasmańskim wzajemnym uznaniu (Tasmania)	(nadal obowiązuje)
	Nr 18, 2006	Ustawa z 2006 r. o kompetencjach Związku (Stosunki partnerskie)	(nadal obowiązuje)
	Nr 51, 2009	Ustawa z 2009 r. o kredycie (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)
Nr 88, 2009	Ustawa z 2009 r. o stosunkach między pracodawcami a pracownikami (Kompetencje Związku)	(nadal obowiązuje)	

16. Artykuł 72 został zmieniony przez Nowelizację Konstytucji (uprawnienia emerytalne sędziów) z 1977 r. Zmiany zostały uwidocznione w tekście:

„72. Sędziowie Wysokiego Sądu i innych sądów utworzonych przez Parlament:

- (i) są powoływani przez Gubernatora Generalnego działającego w Radzie;
- (ii) nie mogą zostać odwołani, chyba że przez Gubernatora Generalnego w Radzie na wniosek obydwu izb Parlamentu, przedstawiony na tej samej sesji, wzywający do takiego odwołania ze względu na dowiedzione niewłaściwe postępowanie lub niezdolność do sprawowania urzędu;
- (iii) otrzymują wynagrodzenie ustalone przez Parlament; w czasie sprawowania przez nich urzędu wynagrodzenie to nie może zostać zmniejszone.

Sędzia Wysokiego Sądu jest powoływany na kadencję kończącą się z chwilą osiągnięcia przezeń wieku siedemdziesięciu lat; na sędziego Wysokiego Sądu nie może zostać powołana osoba, która osiągnęła ten wiek.

Sędziemu sądu utworzonego przez Parlament powołuje się na kadencję kończącą się po osiągnięciu przez niego wieku, który, w chwili jego powołania, stanowi maksymalny wiek dla sędziów tego sądu; na sędziego takiego sądu nie może zostać powołana osoba, która osiągnęła wiek, który w danej chwili jest maksymalnym wiekiem dla sędziów tego sądu.

Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego artykułu, maksymalny wiek sędziów sądu utworzonego przez Parlament wynosi siedemdziesiąt lat.

Parlament może uchwalać ustawy określające maksymalny wiek sędziów sądu utworzonego przez Parlament na mniej niż siedemdziesiąt lat i może w dowolnym czasie uchylić lub znowelizować takie prawo, jednak takie uchylene lub nowelizacja nie mają wpływu na kadencję sędziego, powołanego zanim to uchylene lub nowelizacja miały miejsce.

Sędzia Wysokiego Sądu lub sądu utworzonego przez Parlament może zrzec się urzędu, dostarczając własnoręcznie sporządzone oświadczenie Gubernatorowi Generalnemu.

Przepisy dodane do niniejszego artykułu przez Nowelizację Konstytucji (w sprawie emerytur sędziowskich) z 1977 r. nie mają wpływu na pozostawanie na urzędzie sędziego powołanego przed wejściem w życie tych przepisów.

Postanowienia niniejszego artykułu dotyczące powołania Sędziego Wysokiego Sądu lub sądu utworzonego przez Parlament należy rozumieć także jako dotyczące powołania osoby, która sprawuje urząd sędziego Wysokiego Sądu lub sądu utworzonego przez Parlament na inny urząd sędziego tego samego sądu, mający odmienny status lub nazwę”.

17. Artykuł 74 – zob. Akt z 1968 r. o Tajnej Radzie (Ograniczenie apelacji), Akt z 1975 r. o Tajnej Radzie (Apelacje od Wysokiego Sądu) oraz sprawę *Kirmani vs. Captain Cook Cruises Pty Ltd* (Nr 2); Ex parte Attorney-General (QLD) (1985) 159 CLR 451.

18. Artykuły 86 i 87 – nagłówki zostały dodane do celów reprintu.

19. Artykuł 105 został zmieniony przez Nowelizację Konstytucji (Zadłużenie stanów) z 1909 r. Zmiany zostały uwidocznione w tekście:

„105. Parlament może przejąć od stanów ich dług publiczny istniejący w chwili utworzenia Związku lub jego część proporcjonalną do liczby ich mieszkańców, określonej na podstawie najnowszych danych statystycznych dotyczących Związku, i może przekształcić, odnowić, lub skonsolidować takie długi, lub ich część, a stany wypłacają Związkowi odszkodowanie za przejęte długi; po czym odsetki z tytułu zadłużenia odejmuje się od części nadwyżki dochodu Związku, wypłacanej poszczególnym stanom i wstrzymuje jej wypłatę, a jeżeli nadwyżka ta jest niewystarczająca lub jeżeli jej nie ma, różnica lub cała kwota zostaje wypłacona przez poszczególne stany”.

20. Artykuł 105A – Artykuł dodany przez Nowelizację Konstytucji (Zadłużenie stanów) z 1928 r.

21. Artykuł 126 – Zob. klauzulę IV Zezwolenia Królewskiego, odnoszącego się do Urzędu Gubernatora Generalnego, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym z 2008 r., S179, s. 3 i 4.

22. Artykuł 127 (Zatytułowany „Aborygeni nieuwzględniani przy ustalaniu liczby ludności”), został uchylony przez Nowelizację Konstytucji (Aborygeni) z 1967 r., a poprzednio miał następującą treść:

„127. Przy ustalaniu liczby mieszkańców Związku, stanu, lub innej części Związku, nie uwzględnia się ludności rdzennej”.

23. Artykuł 128 został zmieniony przez Nowelizację Konstytucji (Referenda) z 1977 r. Zmiany zostały uwidocznione w tekście:

„128. Niniejsza Konstytucja nie może zostać zmieniona w sposób inny niż określony niżej:

Projekt ustawy o zmianie Konstytucji musi zostać uchwalony bezwzględną większością głosów w każdej z izb Parlamentu; nie wcześniej niż dwa miesiące i nie później niż sześć miesięcy po uchwaleniu przez obydwie izby, projekt przekazuje się wyborcom w każdym stanie i terytorium, uprawnionym do głosowania w wyborach członków Izby Reprezentantów.

Jeżeli jednak jedna z izb uchwali projekt takiej zmiany bezwzględną większością głosów, a druga izba odrzuci ją lub jej nie uchwali, albo uchwali ją z poprawkami, na które pierwsza z izb nie wyrazi zgody, i jeżeli po upływie trzech miesięcy pierwsza z izb w tej samej lub kolejnej sesji ponownie uchwali projekt zmiany bezwzględną większością głosów, z uwzględnieniem lub bez uwzględnienia poprawek, które zostały wprowadzone przez drugą izbę lub z nią uzgodnione, a druga izba projekt odrzuci lub go nie uchwali, albo uchwali go z poprawkami, na które pierwsza z izb nie wyrazi zgody, Gubernator Generalny może przekazać projekt zmiany w brzmieniu ostatnio zaproponowanym przez pierwszą z izb, wraz z poprawkami następnie uzgodnionymi przez obydwie izby, lub bez nich, wyborcom w każdym stanie i terytorium, uprawnionym do głosowania w wyborach do Izby Reprezentantów.

Po przekazaniu projektu ustawy wyborcom, przeprowadza się głosowanie w sposób określony przez Parlament. Jednak dopóki uprawnienia do wybierania członków Izby Reprezentantów nie zostaną ujednoczone w całym Związku, w stanach, w których obowiązuje powszechne prawo głosu, uwzględnia się jedynie połowę wyborców głosujących za lub przeciw.

Jeżeli zaś w większości stanów większość wyborców biorących udział w głosowaniu zaakceptuje projekt ustawy, i jeżeli większość wszystkich biorących udział w głosowaniu również zaakceptuje projekt zmiany, przedstawia się go Gubernatorowi Generalnemu do wydania sankcji królewskiej.

Zmiany zmniejszające proporcjonalne przedstawicielstwo stanu w którejkolwiek z izb Parlamentu, zmniejszające minimalną liczbę przedstawicieli stanu w Izbie Reprezentantów, lub zwiększające, zmniejszające lub w inny sposób zmieniające terytorium stanu, lub w inny sposób wpływające na przepisy Konstytucji do niego się odnoszące, nie nabywają mocy prawnej, jeżeli większość wyborców głosujących w danym stanie nie zaakceptuje zgłoszonego projektu ustawy.

Dla potrzeb niniejszego artykułu, „terytorium” oznacza każde terytorium, o którym mowa w artykule sto dwudziestym drugim niniejszej Konstytucji, w odniesieniu do którego obowiązuje prawo dopuszczające jego przedstawicielstwo w Izbie Reprezentantów.”

PROKLAMACJA
STWIERDZAJĄCA
UTWORZENIE ZWIĄZKU

PROKLAMACJA
STWIERDZAJĄCA
UTWORZENIE ZWIĄZKU

PROKLAMACJA JEDNOCZĄCA
MIESZKAŃCÓW NOWEJ
POŁUDNIOWEJ WALII, WIKTORII,
AUSTRALII POŁUDNIOWEJ,
QUEENSLANDU, TASMANII
ORAZ AUSTRALII ZACHODNIEJ
W ZWIĄZKU FEDERACYJNYM

*(Imperial Statutory Rules and Orders, poprawione 1948,
Vol. II., Australia, p. 1027) 1900 Nr 722.*

Na dworze zamku Balmoral,

dnia 17 września 1900 roku.

W obecności:

Jej Królewskiej Mości w Radzie.

*Następujący projekt proklamacji został w tym dniu odczytany
i zatwierdzony: – A.W. FITZROY.*

PROKLAMACJA KRÓLOWEJ

Zważywszy, że na mocy ustawy uchwalonej w sześćdziesiątym trzecim roku i sześćdziesiątym czwartym roku naszego panowania, zatytułowanej „Ustawa o utworzeniu Związku Australijskiego” postanawia się, że Królowej przysługuje uprawnienie do stwierdzenia w drodze proklamacji, po zasięgnięciu opinii Tajnej Rady, iż, począwszy od wskazanego w niej dnia, nie później jednak niż rok po uchwaleniu niniejszego Aktu, mieszkańcy Nowej Południowej Walii, Wiktorii, Australii Południowej, Queenslandu i Tasmanii, oraz, jeżeli Jej Królewska Mość uzna, że mieszkańcy Australii Zachodniej wyrazili na to zgodę, także mieszkańcy Australii

Zachodniej są zjednoczeni w Związku Federacyjnym zwanym Związkiem Australijskim:

Zważywszy również, że uznaliśmy, iż mieszkańcy Australii Zachodniej wyrazili na to zgodę:

A zatem, po zasięgnięciu opinii Tajnej Rady, uznajemy za właściwe wydanie tej Królewskiej Proklamacji i niniejszym oznajmiamy, że, począwszy od dnia pierwszego stycznia roku tysiąc dziewięćset pierwszego, mieszkańcy Nowej Południowej Walii, Wiktorii, Australii Południowej, Queenslandu, Tasmanii oraz Australii Zachodniej są zjednoczeni w Związku Federacyjnym zwanym Związkiem Australijskim.

Wydano na Dworze Królewskim zamku Balmoral, dnia siedemnastego września Roku Pańskiego tysiąc dziewięćsetnego i w sześćdziesiątym roku naszego panowania.

Boże, chroń Królową!

ZEZWOLENIE KRÓLEWSKIE
ODNOSZĄCE SIĘ DO
URZĘDU GUBERNATORA
GENERALNEGO

ZEZWOLENIE KRÓLEWSKIE
ODNOSZĄCE SIĘ DO
URZĘDU GUBERNATORA
GENERALNEGO

**ZEZWOLENIE KRÓLEWSKIE
ODNOSZĄCE SIĘ DO URZĘDU
GUBERNATORA GENERALNEGO
ZWIĄZKU AUSTRALIJSKIEGO
Z DNIA 21 SIERPNIĄ 2008,
ZE ZMIANAMI**

My ELŻBIETA DRUGA, z Bożej łaski Królowa Australii i Jej pozostałych ziem i terytoriów, Głowa Wspólnoty Narodów,

Z pozdrowieniami:

ZWAŻYWSZY, ŻE na mocy Konstytucji Związku Australijskiego, niektóre uprawnienia, funkcje oraz władze zostały powierzone Gubernatorowi Generalnemu mianowanemu przez Królową jako przedstawiciela Jej Królewskiej Mości w Związku:

ZWAŻYWSZY RÓWNIEŻ, ŻE, na mocy Zezwolenia Królewskiego z dnia 21 sierpnia 1984 roku, z późniejszymi zmianami, zostały wydane przepisy dotyczące urzędu Gubernatora Generalnego:

ZWAŻYWSZY RÓWNIEŻ, ŻE, na mocy art. 4 Konstytucji Związku, przepisy dotyczące urzędu Gubernatora Generalnego stosuje się także do tymczasowego Gubernatora Generalnego lub osoby powołanej przez Królową do zarządzania Związkiem.

ZWAŻYWSZY RÓWNIEŻ, ŻE pragniemy zmienić postanowienia dotyczące urzędu Gubernatora Generalnego oraz osób powołanych do zarządzania Związkiem:

ZATEM, na mocy niniejszego Zezwolenia Królewskiego mocą własnego podpisu królewskiego i Wielkiej Pieczęci Australii –

I. Uchylamy Zezwolenie Królewskie z dnia 21 sierpnia 1984 roku, z późniejszymi zmianami.

II. Oświadczamy, że –

- (a) mianowanie na urząd Gubernatora Generalnego odbywa się na podstawie dyspozycji Królowej wydanej mocą własnego podpisu królewskiego i Wielkiej Pieczęci Australii; oraz
- (b) przed objęciem urzędu, osoba mianowana na Gubernatora Generalnego składa – w obecności Prezesa lub innego sędziego Wysokiego Sądu Australii – przysięgę lub deklarację lojalności oraz przysięgę lub deklarację objęcia urzędu.

III. Oświadczamy, że –

- (a) mianowanie osoby powołanej do zarządzania Związkiem zgodnie z art. 4 Konstytucji odbywa się na podstawie dyspozycji Królowej wydanej mocą własnego podpisu królewskiego i Wielkiej Pieczęci Australii;
- (b) uprawnienia, funkcje oraz władze Gubernatora Generalnego zostają, z zastrzeżeniem niniejszego przepisu, nadane osobie powołanej przez Nas w taki sposób do zarządzania Związkiem jedynie w razie nieobecności tymczasowego Gubernatora Generalnego na terenie Australii, jego śmierci, niezdolności do sprawowania urzędu lub usunięcia z urzędu albo w razie czasowego opuszczenia urzędu przez Gubernatora Generalnego z jakiegokolwiek powodu;
- (c) osoba powołana w taki sposób nie może zarządzać Związkiem –
 - (i) w razie nieobecności tymczasowego Gubernatora Generalnego na terenie Australii – chyba, że na wniosek Gubernatora Generalnego lub premiera Związku;
 - (ii) w razie nieobecności tymczasowego Gubernatora Generalnego na terenie Australii oraz śmierci, niezdolności do sprawowania urzędu lub nieobecności na terenie Australii premiera Związku – chyba, że na wniosek Gubernatora Generalnego, wicepremiera lub następnego najwyższego rangą ministra stanu Związku, który przebywa na terenie Australii i może wystąpić z takim wnioskiem;

- (iii) w razie śmierci, niezdolności do sprawowania urzędu lub usunięcia z urzędu Gubernatora Generalnego albo w razie czasowego opuszczenia urzędu przez Gubernatora Generalnego z jakiegokolwiek powodu – chyba, że na wniosek premiera Związku; lub
- (iv) w razie śmierci, niezdolności do sprawowania urzędu lub usunięcia z urzędu Gubernatora Generalnego albo w razie czasowego opuszczenia urzędu przez Gubernatora Generalnego z jakiegokolwiek powodu oraz śmierci, niezdolności do sprawowania urzędu lub nieobecności na terenie Australii premiera Związku – chyba że na wniosek wicepremiera lub następnego najwyższego rangą ministra stanu Związku, który przebywa na terenie Australii i może wystąpić z takim wnioskiem;
- (d) osoba powołana w taki sposób nie może zarządzać, o ile nie złoży w tej sytuacji albo uprzednio, przysięgi lub deklaracji lojalności albo przysięgi lub deklaracji objęcia urzędu w obecności Prezesa lub innego sędziego Wysokiego Sądu Australii;
- (e) osoba powołana w taki sposób przestaje wykonywać powierzone mu uprawnienia i funkcje oraz piastować władze Gubernatora Generalnego z chwilą złożenia odpowiedniej przysięgi lub deklaracji przez następcę Gubernatora Generalnego oraz objęcia przezeń urzędu, lub z chwilą ustania niezdolności do sprawowania urzędu lub nieobecności na terenie Australii; oraz
- (f) do celów niniejszego przepisu powołanie się na nieobecność na terenie Australii jest powołaniem się na nieobecność na terenie Australii w sensie geograficznym i nie obejmuje nieobecności na terenie Australii w celu odwiedzenia terytorium pozostającego w administracji Związku Australijskiego.

IV. Stosownie do postanowień art. 126 Konstytucji Związku Australijskiego –

- (a) Upoważniamy tymczasowego Gubernatora Generalnego, pisemnym dokumentem, do mianowania dowolnej osoby lub osób, łącznie lub osobno, na swojego zastępcę lub zastępców w dowolnej części Związku, do wykonywania w takim charakterze, pozostając do dyspozycji Gubernatora Generalnego, takich uprawnień i funkcji Gubernatora Generalnego, jakie uzna on za właściwe do powierzenia tej osobie lub tym osobom w drodze dokumentu, jednakże z zastrzeżeniem ograniczeń określonym w niniejszym przepisie; oraz
- (b) Oświadczamy, że osoba mianowana w taki sposób na zastępcę Gubernatora Generalnego nie może wykonywać uprawnień i pełnić powierzonych jej funkcji w żadnym razie –
 - (i) chyba, że jest to zgodne z aktem mianowania;
 - (ii) chyba, że na wniosek Gubernatora Generalnego lub osoby tymczasowo zarządzającej Związkiem przekazujący wykonanie danego uprawnienia lub funkcji w danej sytuacji; oraz
 - (iii) o ile nie złoży w tej sytuacji albo uprzednio, przysięgi lub deklaracji lojalności w obecności Gubernatora Generalnego, Prezesa lub innego sędziego Wysokiego Sądu Australii

albo Prezesa lub innego sędziego Sądu Federalnego Australii albo Sądu Najwyższego stanu lub terytorium Związku.

V. Do celów niniejszego Zezwolenia Królewskiego –

- (a) powołanie się na przysięgę lub deklarację lojalności jest powołaniem się na przysięgę lub deklarację w brzmieniu określonym w załączniku do Konstytucji Związku Australijskiego; oraz
- (b) powołanie się na przysięgę lub deklarację objęcia urzędu jest powołaniem się na przysięgę lub deklarację, w której przysięga się lub deklaruje prawdziwie i szczerze służyć

Nam, Naszym dziedzicom i następcom zgodnie z prawem na szczególnym urzędzie oraz postępować sprawiedliwie w stosunku do wszystkich rodzajów ludzi zgodnie z prawami i zwyczajami Związku Australijskiego, bezstronnie i bez złej woli.

VI. Polecamy, aby niniejsze Zezwolenie Królewskie, każda dyspozycja powołania Gubernatora Generalnego lub osoby zarządzającej Związkiem Australijskim oraz każdy akt mianowania zastępcy Gubernatora Generalnego zostały opublikowane w dzienniku urzędowym Związku Australijskiego.

VII. Polecamy także, aby niniejsze Zezwolenie Królewskie weszło w życie bez naruszenia skuteczności dyspozycji powołania lub mianowania mającej miejsce przed dniem wydania niniejszego dokumentu lub czynności wykonanej w następstwie takiej dyspozycji lub mianowania lub przysięgi lub deklaracji złożonej przed tą datą a do celów takiego dyspozycji lub mianowania.

VIII. Zastrzegamy sobie pełne prawo do uchylania lub zmiany w dowolnym czasie niniejszego Zezwolenia Królewskiego, jeżeli uznamy to za stosowne.

WYDANO na Dworze Królewskim

na Zamku Balmoral

dnia 21 sierpnia 2008 roku

Na polecenie Jej Królewskiej Mości,

KEVIN RUDD

Premier

USTAWA
O PRZYJĘCIU STATUTU
WESTMINSTERSKIEGO
Z 1942 R.

USTAWA O PRZYJĘCIU STATUTU WESTMINSTERSKIEGO Z 1942 R.

(Statute of Westminster Adoption Act 1942)

Ustawa zmierzająca, za pomocą przyjęcia niektórych artykułów Statutu Westminsterskiego z 1931 r., do usunięcia wątpliwości w sprawie obowiązywania niektórych aktów prawnych Związku, zapobieżenia opóźnieniom w ich uchwalaniu i realizacji niektórych związanych z nimi celów, pojawiających się od czasu rozpoczęcia wojny między Jego Królewską Mością a Niemcami.

PREAMBUŁA

Uznając istnienie określonych trudności prawnych, które przyczyniły się do powstania wątpliwości i były przyczyną opóźnień związanych z niektórymi aktami prawnymi Związku, jak również niektórymi uregulowaniami ustanowionymi na ich podstawie, zwłaszcza w związku z aktami prawnymi uchwalonymi i uregulowaniami ustanowionymi w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i obrony Związku Australijskiego, jak również w celu bardziej sprawnego prowadzenia wojny, w którą zaangażowana jest Jego Królewska Mość;

Uznając także, iż owe trudności prawne zostaną usunięte za sprawą przyjęcia przez Parlament Związku Australijskiego artykułów drugiego, trzeciego, czwartego, piątego i szóstego Statutu Westminsterskiego z 1931 roku, oraz nadania takiemu przyjęciu mocy obowiązującej od momentu rozpoczęcia wojny między Jego Królewską Mością a Niemcami;

Uchwała się, mocą Najwyższego Majestatu Króla, Senatu i Izby Reprezentantów Związku Australijskiego, co następuje:

Tytuł skrócony

1. Niniejszą Ustawę można przywoływać jako Ustawę z 1942 r. o przyjęciu Statutu Westminsterskiego¹.

Wejście w życie

2. Niniejsza Ustawa wchodzi w życie w dniu, w którym otrzyma sankcję królewską¹.

Przyjęcie Statutu Westminsterskiego z 1931 roku

3. Przyjmuje się artykuły drugi, trzeci, czwarty, piąty i szósty ustawy imperialnej zatytułowanej Statut Westminsterski z 1931 (stanowiącej załącznik do niniejszej ustawy); przyjęcie to obowiązuje od dnia trzeciego września, tysiąc dziewięćset trzydziestego dziewiątego roku.

ZAŁĄCZNIK

Statut Westminsterski z 1931 r.

(Statute of Westminster, 1931)

Ustawa wprowadzająca w życie niektóre uchwały przyjęte przez konferencje imperialne, które odbyły się w latach 1926 i 1930.

(11 grudnia 1931 r.)

Preambuła

Mając na względzie, że delegaci rządów Jego Królewskiej Mości w Zjednoczonym Królestwie, Dominium Kanady, Związku Australijskim, Dominium Nowej Zelandii, Unii Południowej Afryki, Wolnym Państwie Irlandzkim i Nowej Funlandii uzgodnili, w trakcie konferencji imperialnych, które miały miejsce w Westminsterze w latach pańskich tysiąc dziewięćset dwudziestym szóstym i tysiąc dziewięćset trzydziestym, treść deklaracji i uchwał, przedstawionych w sprawozdaniach z owych konferencji;

Uznając ponadto za właściwe i słuszne stwierdzenie za pomocą preambuły do niniejszej ustawy, że choć Korona stanowi symbol swobodnego stowarzyszenia się członków Brytyjskiej Wspólnoty Narodów, i że są oni zjednoczeni wspólną wiernością Koronie, to rzeczą zgodną z ustalonym i podzielanym przez wszystkich członków Wspólnoty poglądem konstytucyjnym na wzajemne relacje byłoby, gdyby każda zmiana prawa, dotycząca następstwa tronu lub królewskich tytułów wymagała odtąd, obok zgody Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, także zgody parlamentów wszystkich dominiów;

Uznając ponadto, że jest zgodne z ustalonym stanowiskiem konstytucyjnym, aby prawo ustanowione od tej pory przez Parlament Zjednoczonego Królestwa obejmowało wymienione dominia i stanowiło część prawa dominium tylko na jego wniosek i za jego zgodą;

Uznając ponadto, że dla ratyfikacji, potwierdzenia i wprowadzenia niektórych z wymienionych deklaracji i uchwał wymienionych konferencji, niezbędne jest ustanowienie prawa w należytej formie w ramach władzy Parlamentu Zjednoczonego Królestwa;

Uznając ponadto, że Dominium Kanady, Związek Australijski, Dominium Nowej Zelandii, Unia Południowej Afryki, Wolne Państwo Irlandzkie i Nowa Funlandia oddzielnie wystąpiły z wnioskiem i wyraziły zgodę na przedłożenie Parlamentowi Zjednoczonego Królestwa projektu aktu prawnego w sprawie przyjęcia regulacji dotyczących wyżej wymienionych spraw, zawartych następnie w niniejszej ustawie;

Zatem za radą lordów duchownych i świeckich oraz gmin, zebranych w obecnym Parlamencie, i z ich upoważnienia Jego Królewska Mość zarządza co następuje:

Definicja „dominium” w niniejszej ustawie

1. W niniejszej ustawie wyrażenie „dominium” oznacza każde z następujących dominiów, to jest Dominium Kanady, Związek Australijski, Dominium Nowej Zelandii, Unię Afryki Południowej, Wolne Państwo Irlandzkie i Nową Funlandię.

Ważność praw ustanowionych przez parlament dominium 28 i 28 Vict. c. 63

2. (1) Ustawa z 1865 r. o ważności praw kolonialnych nie ma zastosowania do praw ustanowionych przez parlament dominium po wejściu w życie niniejszej ustawy.
- (2) Żadne prawo i żadne przepisy prawne ustanowione po wejściu w życie niniejszej ustawy przez parlament dominium nie zostaną uznane za nieważne lub za nieobowiązujące na tej podstawie, że są niezgodne z prawem Anglii lub z przepisami istniejących, lub przyszłych ustaw Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, lub zarządzeń, zasad regulaminowych lub innych przepisów wydanych na podstawie takich ustaw, zaś kompetencje parlamentu dominium obejmują kompetencje do uchylania lub zmiany takich ustaw, zarządzeń, zasad regulaminowych lub innych przepisów w zakresie, w jakim stanowią one część prawa dominium.

Uprawnienie parlamentu dominium do ustanawiania prawa eksterytorialnego

3. Niniejszym ogłasza się i postanawia, że parlament dominium ma pełne uprawnienie do ustanawiania prawa obowiązującego także poza jego terytorium.

Zakaz stanowienia przez Parlament Zjednoczonego Królestwa w sprawach dominium bez stosownej zgody

4.²

Kompetencje parlamentów dominiów w odniesieniu do żeglugi handlowej

57 i 58 Vict. c. 60

5. Bez uszczerbku dla ogólnego charakteru powyższych przepisów niniejszej ustawy, artykuły 735 i 736 Ustawy z 1894 roku o żegludze handlowej należy rozumieć w ten sposób, że zawarte w nich odesłanie do organów władzy prawodawczej w posiadłościach brytyjskich nie obejmuje odesłania do parlamentu dominium.

Kompetencje parlamentów dominiów w odniesieniu do sądów morskich

53 i 54 Vict. c. 27

6. Bez uszczerbku dla ogólnego charakteru powyższych przepisów niniejszej ustawy, z chwilą jej wejścia w życie traci moc, w odniesieniu do każdego z dominiów, art. 4 Ustawy z 1890 r. o kolonialnych sądach morskich, (który wymaga, by niektóre prawa były zależne od wyrażenia woli przez Jego Królewską Mość, lub by zawierały klauzulę zawieszającą), jak również art. 7 tej ustawy, w zakresie, w jakim wymaga zatwierdzenia przez Jego Królewską Mość działającego w Radzie wszelkich orzeczeń Sądu, regulujących praktykę i procedurę kolonialnego sądu morskiego.

Zastrzeżenia dotyczące ustaw o Brytyjskiej Ameryce Północnej i stosowanie niniejszej ustawy do Kanady

7. (1) Treści niniejszej ustawy nie należy rozumieć jako zmierzającej do uchylecia, nowelizacji lub zmiany ustaw z lat 1867 do 1930 o Brytyjskiej Ameryce Północnej ani jakiegokolwiek zarządzenia, zasad regulaminowych lub innych przepisów wydanych na ich podstawie.
- (2) Przepisy art. 2 niniejszej ustawy mają zastosowanie do praw stanowionych przez każdą z prowincji Kanady i do uprawnień organów ustawodawczych tych prowincji.
- (3) Uprawnienia nadane niniejszą ustawą Parlamentowi Kanady lub organom ustawodawczym prowincji, ograniczają się do stanowienia prawa w odniesieniu do spraw należących do zakresu działania, odpowiednio, Parlamentu Kanady lub któregośkolwiek z organów prawodawczych prowincji.

Zastrzeżenia dotyczące ustaw konstytucyjnych Australii i Nowej Zelandii

8. Treści niniejszej ustawy nie należy rozumieć jako przekazującej kompetencje do uchylania lub zmiany Konstytucji lub Aktu Konstytucyjnego Związku Australijskiego lub Aktu Konstytucyjnego Dominium Nowej Zelandii w inny sposób

niż zgodny z prawem obowiązującym przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Zastrzeżenia odnoszące się do stanów Australii

9.² (1) Treści niniejszej ustawy nie należy rozumieć jako upoważniającej Parlament Związku Australijskiego do uchwalanie ustaw dotyczących dowolnej materii należącej do kompetencji stanów Australii, jeżeli nie jest to materia należąca do kompetencji Parlamentu lub rządu Związku Australijskiego.

Wyłączenie stosowania niektórych artykułów ustawy do Australii, Nowej Zelandii i Nowej Funlandii bez ich przyjęcia

10.²(1) Następujące artykuły niniejszej ustawy: drugi, trzeci, czwarty, piąty i szósty nie mają zastosowania do dominium, do którego zastosowanie ma niniejszy artykuł jako część prawa tego dominium, chyba że artykuł ten zostanie przyjęty przez parlament dominium, a każda ustawa tego parlamentu przyjmująca każdy artykuł niniejszej ustawy może ustanowić, że przyjęcie to jest skuteczne od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy lub od chwili określonej w ustawie o przyjęciu.

(3) Niniejszy artykuł ma zastosowanie do następujących dominium: Związku Australijskiego, Dominium Nowej Zelandii i Nowej Funlandii.

Definicja „kolonii” w ustawach uchwalanych w przyszłości

11. Bez względu na treść Ustawy z 1889 r. o interpretacji, w żadnym Akcie Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, uchwalonym po wejściu w życie niniejszej ustawy, określenie „kolonia” nie obejmuje dominium, prowincji, lub stanu, wchodzących w skład dominium.

Tytuł skrócony

12. Niniejszą ustawę można przywoływać jako Statut Westminster-ski z 1931 r.

PRZYPISY

1. Ustawa nr 56, 1942; uzyskała zgodę 9 października 1942 r.
2. Przepisy art. 4, art. 9 ust. 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 Statutu Westminsterkiego z 1931 r. w zakresie w jakim stanowią one część prawa Związku, stanu lub terytorium zostały uchylone ustawą z 1986 r. Akt Australijski. Parlament Związku Australijskiego trzykrotnie uchwałił ustawy wnoszące o – i wyrażające zgodę na – przyjęcie przez Parlament Zjednoczonego Królestwa ustaw mających zastosowanie do Australii. Ustawy Parlamentu Związku Australijskiego i Parlamentu Zjednoczonego królestwa są następujące:

Australia	Zjednoczone Królestwo
Ustawa z 1985 r. o Australii (Prośba i zgoda)	Ustawa z 1986 r. Akt Australijski
Ustawa z 1957 r. o Wyspie Bożego Narodzenia (Prośba i zgoda)	Ustawa z 1958 r. o Wyspie Bożego Narodzenia
Ustawa z 1954 r. o Wyspach Kokosowych (Keelinga) (Prośba i zgoda)	Ustawa z 1955 r. o Wyspach Kokosowych

USTAWA O AUSTRALII
Z 1986 ROKU

USTAWA O AUSTRALII Z 1986 ROKU

(Australian Act 1986)

Ustawa mająca na celu uzgodnienie postanowień konstytucyjnych, istotnych dla Związku i stanów, ze statusem Związku Australijskiego jako państwa suwerennego, niezależnego i federalnego.

Mając na względzie, że premier Związku i premierzy stanów na konferencjach, które odbyły się w Canberrze w dniach 24 i 25 czerwca 1982 r. oraz 21 czerwca 1984 r., uzgodnili podjęcie określonych działań w celu uzgodnienia postanowień konstytucyjnych, istotnych dla Związku i stanów, ze statusem Związku Australijskiego jako narodu suwerennego, niezależnego i federalnego;

Mając ponadto na względzie, że zgodnie z art. 51 pkt. xxxviii Konstytucji, parlamenty wszystkich stanów zwróciły się do Parlamentu Związku o uchwalenie ustawy o niniejszej treści:

Uchwala się przez Królową oraz przez Senat i Izbę Reprezentantów Związku Australijskiego co następuje:

1. Wygaśnięcie kompetencji prawodawczych Parlamentu Zjednoczonego Królestwa wobec Australii

Żadna ustawa Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, uchwalona po wejściu w życie niniejszej ustawy, nie obowiązuje, ani nie może być uznawana za obowiązującą, w Związku, stanie, lub terytorium jako część prawa Związku, stanu lub terytorium.

2. Kompetencje prawodawcze parlamentów stanowych

- (1) Niniejszym ogłasza się, i postanawia, że kompetencje prawodawcze parlamentu każdego stanu obejmują pełne prawo uchwalania ustaw, służących pokojowi, porządkowi publicznemu i dobremu rządowi tego stanu, obowiązujących także poza jego terytorium.
- (2) Następnie ogłasza się i postanawia, że kompetencje prawodawcze parlamentu każdego stanu obejmują wszelkie kompetencje

do uchwalania ustaw służących pokojowi, porządkowi publicznemu i dobremu rządowi tego stanu, które przysługiwały Parlamentowi Zjednoczonego Królestwa przed wejściem w życie niniejszej ustawy; treść niniejszego ustępu nie przyznaje stanowi żadnych kompetencji, jakie nie przysługiwały mu bezpośrednio przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a dotyczących angażowania się w relacje z krajami spoza Australii.

3. Wygaśnięcie ograniczeń kompetencji prawodawczych parlamentów stanowych

- (1) Ustawa Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, znana jako Ustawa z 1865 r. o ważności praw kolonialnych nie ma zastosowania do praw ustanowionych po wejściu w życie niniejszej ustawy przez parlament stanowy.
- (2) Żadne prawo i żaden przepis prawa ustanowiony po wejściu w życie niniejszej ustawy przez parlament stanowy, nie mogą zostać uznane za nieważne lub nieobowiązujące na tej podstawie, że są niezgodne z prawem Anglii lub z przepisami istniejących lub przyszłych ustaw Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, lub zarządzeń, zasad regulaminowych lub innych przepisów wydanych na podstawie takich ustaw, zaś kompetencje parlamentu stanowego obejmują kompetencje do uchylenia lub zmiany takich ustaw, zarządzeń, zasad regulaminowych lub innych przepisów w zakresie, w jakim stanowią one część prawa stanowego.

4. Kompetencje parlamentów stanowych w odniesieniu do żeglugi handlowej

Niniejszym uchyla się artykuły 735 i 736 ustawy Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, znanej jako Ustawa z 1894 r. o żegludze handlowej, w zakresie, w jakim stanowią one część prawa stanowego.

5. Brak skutków dla Konstytucji Związku, Aktu Konstytucyjnego i Statutu Westminsterkiego

Postanowienia art. 2 i art. 3 ust. 2:

- (a) podlegają ograniczeniom wynikającym z Aktu Konstytucyjnego Związku Australijskiego i Konstytucji Związku, oraz

- (b) nie nadają mocy obowiązującej ani żadnych skutków przepisom ustawy parlamentu stanowego, które uchylałyby lub zmieniały niniejszą ustawę, Akt Konstytucyjny Związku Australijskiego, Konstytucję Związku lub Statut Westminsterski z 1931 r. z późniejszymi zmianami, lub byłyby z nimi sprzeczne.

6. Sposób i forma stanowienia niektórych praw stanowych

Bez względu na treść art. 2 i art. 3 ust. 2, prawo ustanowione po wejściu w życie niniejszej ustawy przez parlament stanu w sposób zgodny z konstytucją, kompetencjami lub procedurą parlamentu tego stanu nie ma mocy wiążącej i nie wywołuje żadnych skutków, jeżeli nie zostało ustanowione w taki sposób, i w takiej formie, jakiej może w danym czasie wymagać prawo ustanowione przez ten parlament, bez względu na to, czy zostało ono ustanowione przed czy po wejściu w życie niniejszej ustawy.

7. Kompetencje i funkcje Jej Królewskiej Mości i gubernatorów w odniesieniu do stanów

- (1) Przedstawicielem Jej Królewskiej Mości w każdym stanie jest gubernator.
- (2) Z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, wszelkie kompetencje i funkcje Jej Królewskiej Mości w odniesieniu do stanu są wykonywane wyłącznie przez gubernatora tego stanu.
- (3) Ustęp 2 niniejszego artykułu nie ma zastosowania do kompetencji do powoływania i odwoływania gubernatora stanu.
- (4) W czasie, gdy Jej Królewska Mość jest osobiście obecna w stanie, nie jest ona ograniczona w wykonywaniu swoich kompetencji i funkcji w odniesieniu do tego stanu, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu.
- (5) Doradzanie Jej Królewskiej Mości w sprawie wykonywania jej kompetencji i funkcji w odniesieniu do stanu należy do premiera tego stanu.

8. Prawa stanowe nie podlegają uchyleniu ani zawieszeniu obowiązywania

Ustawa parlamentu stanu, zaakceptowana przez gubernatora tego stanu, nie może, po wejściu w życie niniejszej ustawy, stać się przed-

miotem uchylenia przez Jej Królewską Mość, a jej obowiązywanie nie może zostać zawieszono do czasu wyrażenia akceptacji przez Jej Królewską Mość.

9. Prawa stanowe nie podlegają wycofaniu akceptacji lub zawieszeniu

- (1) Żadne prawo ani akt urzędowy nie może wejść w życie ani obowiązywać, o ile zmierza do nałożenia na gubernatora stanu obowiązku wycofania akceptacji dla projektu ustawy tego stanu, który został przyjęty w sposób i w formie, jaką każdorazowo może określić prawo ustanowione przez parlament tego stanu.
- (2) Żadne prawo ani akt urzędowy nie może wejść w życie ani obowiązywać, o ile zmierza do zawieszenia projektu ustawy stanu do czasu wyrażenia akceptacji przez Jej Królewską Mość.

10. Wygaśnięcie odpowiedzialności rządu Zjednoczonego Królestwa w odniesieniu do spraw stanowych

Od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, rząd Jej Królewskiej Mości w Zjednoczonym Królestwie nie ponosi odpowiedzialności za rząd żadnego ze stanów.

11. Wygaśnięcie możliwości apelacji do Jej Królewskiej Mości w Radzie

- (1) Z zastrzeżeniem przepisu ust. 4 niniejszego artykułu, od żadnego orzeczenia sądu australijskiego, ani w związku z nim, do Jej Królewskiej Mości działającej w Radzie nie przysługuje ani nie może zostać wniesiona żadna apelacja, niezależnie od tego, czy opiera się na zwykłym lub szczególnym zezwoleniu jakiegokolwiek sądu, Jej Królewskiej Mości działającej w Radzie, lub na innej podstawie, ani na mocy ustawy Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, prerogatywy Królewskiej lub na innej podstawie.
- (2) Z zastrzeżeniem przepisu ust. 4 niniejszego artykułu uchyla się –
 - (a) akty prawne, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, jak również wszelkie zarządzenia, zasady regulaminowe, regulacje lub inne akty urzędowe ustanowione na mocy lub w celu wykonania tych aktów prawnych,

- (b) wszelkie inne przepisy ustaw Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, obowiązujące bezpośrednio przed wejściem w życie niniejszej ustawy, które zawierają przepisy dotyczące apelacji do Jej Królewskiej Mości w Radzie od lub w związku z orzeczeniami sądów, lub z nimi związane, jak również wszelkie zarządzenia, zasady regulaminowe, regulacje lub inne akty urzędowe ustanowione na mocy lub w celu wykonania wszelkich takich przepisów,
- w zakresie, w jakim stanowią część prawa Związku, stanu lub terytorium.
- (3) Akty prawne, o których mowa w ust. 2 pkt a niniejszego artykułu to następujące ustawy Parlamentu Zjednoczonego Królestwa lub przepisy w nich zawarte:
- Ustawa z 1828 r. o sądach australijskich, art. 15
- Ustawa z 1833 r. o Komitecie Sądowym
- Ustawa z 1844 r. o Komitecie Sądowym
- Ustawa z 1850 r. o konstytucjach australijskich, art. 28
- Ustawa z 1890 r. o kolonialnych sądach morskich, art. 6.
- (4) Treść poprzedzających przepisów niniejszego artykułu:
- (a) nie ma wpływu na apelacje przedstawione Jej Królewskiej Mości działającej w Radzie przed wejściem w życie niniejszej ustawy, od, lub w związku z orzeczeniem sądu australijskiego, ani
- (b) nie wyklucza przedstawienia apelacji do Jej Królewskiej Mości działającej w Radzie, po takim wejściu w życie, od takiego orzeczenia lub w związku z nim, jeżeli apelacja zostanie przedstawiona
- (i) w celu realizacji zwykłego zezwolenia udzielonego przez sąd australijski na wniosek przedłożony przed tym wejściem w życie, lub

- (ii) w celu realizacji szczególnego zezwolenia udzielonego przez Jej Królewską Mość w Radzie na skutek prośby przedstawionej przed tym wejściem w życie;

Treści niniejszego ustępu nie należy rozumieć tak, by zezwalał lub dopuszczał wniesienie do Jej Królewskiej Mości działającej w Radzie lub podtrzymywanie takiej apelacji, która nie mogłaby być wniesiona lub podtrzymana, gdyby niniejszy przepis nie został uchwalony.

12. Zmiana Statutu Westminsterskiego

Niniejszym uchyla się art. 4, art. 9 ust. 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 Statutu Westminsterskiego z 1931 r., w zakresie w jakim stanowią one część prawa Związku, stanu lub terytorium.

13. Nowelizacja Aktu Konstytucyjnego Queenslandu

(1) Akt Konstytucyjny Stanu Queensland z lat 1867–1978 dalej w niniejszym artykule nazywany jest Aktem Podstawowym.

(2) Artykuł 11A Aktu Podstawowego nowelizuje się w ust. 3:

(a) przez skreślenie w lit. a słów

(i) „i sygnet”; oraz słów

(ii) „ukonstituowany za sprawą Zezwolenia Królewskiego, opatrzonego Wielką Pieczęcią Zjednoczonego Królestwa”; oraz

(b) przez skreślenie w lit b słów –

(i) „i sygnet”; oraz słów

(ii) „w przypadku gdy, i dopóki urząd gubernatora pozostaje nieobsadzony lub gubernator jest niezdolny do pełnienia obowiązków administracyjnych lub gdy wyjechał z Queenslandu”.

(3) Artykuł 11B Aktu Podstawowego nowelizuje się:

(a) skreślając słowa „gubernator stosuje się do instrukcji” i zastępując je słowami „definicję królewskiego własnoręcznego podpisu”;

- (b) przez skreślenie ust. 1; i
 - (c) przez skreślenie z ust. 2:
 - (i) „(2)”;
 - (ii) ”tym artykule i w”; oraz
 - (iii) „określenie ‘sygnet’ oznacza pieczęć używaną zwykle w celu własnoręcznego podpisu Suwerena lub pieczęć, za pomocą której Sekretarz Stanu pieczętuje w Zjednoczonym Królestwie dokumenty w imieniu Suwerena”.
- (4) Artykuł 14 Aktu Podstawowego nowelizuje się w ust. 2, skreślając „z zastrzeżeniem wykonania przezeń obowiązku określonego w art. 11B”.

14. Nowelizacja Aktu Konstytucyjnego Zachodniej Australii

- (1) Akt Konstytucyjny Stanu Zachodniej Australii z 1889 r. dalej w niniejszym artykule nazywany jest Aktem Podstawowym.
- (2) Artykuł 50 Aktu Podstawowego nowelizuje się w ust. 3:
- (a) przez skreślenie w lit. a słów:
 - (i) „i sygnet”; oraz słów
 - (ii) „ukonstytuowany za sprawą Zezwolenia Królewskiego, opatrzonego Wielką Pieczęcią Zjednoczonego Królestwa”; oraz
 - (b) przez skreślenie w lit. b słów:
 - (i) „i sygnet”; oraz słów
 - (ii) „w przypadku gdy, i dopóki urząd gubernatora pozostaje nieobsadzony lub gubernator jest niezdolny do pełnienia obowiązków administracyjnych lub gdy wyjechał z Australii Zachodniej”, oraz
 - (c) przez skreślenie w lit. c słów:
 - (i) „opatrzonego Wielką Pieczęcią Zjednoczonego Królestwa”; oraz słów

(ii) „w czasie chwilowej nieobecności gubernatora przez krótki okres w siedzibie rządu lub w stanie”.

(3) Artykuł 51 Aktu Podstawowego nowelizuje się

(a) przez skreślenie ust. 1; i

(b) przez skreślenie z ust. 2:

(i) „(2)”;

(ii) „tym przepisie i w”; oraz

(iii) „określenie ‘sygnet’ oznacza pieczęć używaną zwykle w celu własnoręcznego podpisu Suwerena lub pieczęć, za pomocą której Sekretarz Stanu pieczętuje w Zjednoczonym Królestwie dokumenty w imieniu Suwerena”.

15. Metoda uchylania lub zmiany niniejszej ustawy oraz Statutu Westminsterkiego

(1) Niniejsza ustawa oraz Statut Westminsterki z 1931, w brzmieniu znowelizowanym i obowiązującym w danym czasie, w zakresie w jakim stanowi część prawa Związku, stanu lub terytorium, może zostać uchylony lub zmieniony na mocy ustawy Parlamentu Związku, uchwalonego na wniosek lub za zgodą parlamentów wszystkich stanów i, z zastrzeżeniem postanowień ust. (3) niniejszego artykułu, jedynie w ten sposób.

(2) Dla potrzeb ust. 1 niniejszego artykułu, ustawę Parlamentu Związku, sprzeczną z niniejszą ustawą lub Statutem Westminsterkim z 1931 r., w brzmieniu znowelizowanym i obowiązującym w danym czasie, lub z jakimkolwiek przepisem niniejszej ustawy lub tego Statutu, w brzmieniu znowelizowanym i obowiązującym, uznaje się, w zakresie sprzeczności, za ustawę uchylającą lub zmieniającą niniejszą ustawę, Statut lub przepis z którym jest spreczna.

(3) Treść ust. 1 niniejszego artykułu nie ogranicza ani nie wyklucza wykonywania przez Parlament Związku jakichkolwiek kompetencji, które mogą zostać mu przekazane w wyniku

zmiany Konstytucji Związku, dokonanej zgodnie z art. 128 Konstytucji Związku

po wejściu w życie niniejszej ustawy.

16. Interpretacja

(1) Jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej –

„apelacja” obejmuje wniosek o rozpatrzenie apelacji oraz zażalenie o charakterze apelacji;

„apelacja do Jej Królewskiej Mości działającej w Radzie” obejmuje każdą apelację do Jej Królewskiej Mości;

„sąd australijski” oznacza sąd stanowy lub każdy inny sąd australijski lub sąd terytorium, inny niż Wysoki Sąd;

„sąd” obejmuje sędziego, urzędnika sądowego lub każdą inną osobę podejmującą działania o charakterze sędziowskim;

„orzeczenie” obejmuje postanowienie, wyrok, orzeczenie sądu morskiego, nakaz lub wyrok w sprawie karnej;

„gubernator”, w odniesieniu do stanu, obejmuje każdą osobę w danej chwili sprawującą rządy w stanie;

„stan” oznacza Stan Związku i obejmuje nowy stan;

„Akt Konstytucyjny Związku Australijskiego” oznacza ustawę Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, znaną jako Akt Konstytucyjny Związku Australijskiego;

„Konstytucja Związku” oznacza Konstytucję Związku, określoną w artykule 9 Aktu Konstytucyjnego Związku Australijskiego, w tym także tę Konstytucję w postaci znowelizowanej, obowiązującą w danym czasie;

„Statut Westminsterki z 1931 r.” oznacza ustawę Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, znaną jako Statut Westminsterki z 1931 r.

(2) Wyrażenie „prawo ustanowione przez ten parlament” w art. 6 niniejszej ustawy oraz wyrażenie „prawo ustanowione przez parlament” w art. 9 niniejszego Aktu obejmują, w odniesieniu

do stanu Australia Zachodnia, Akt Konstytucyjny tego stanu z 1889 r.

- (3) Odesłanie w niniejszej ustawie do parlamentu stanu obejmuje, w odniesieniu do stanu Nowa Południowa Walia, odniesienie do władzy ustawodawczej tego stanu, powołanej w sposób zgodny z Aktem Konstytucyjnym z 1902 r., lub inną ustawą tego stanu, bez względu na to, czy w odniesieniu do konkretnego aktu prawodawczego wymagana jest zgoda Rady Ustawodawczej tego stanu.

17. Tytuł skrócony

- (1) Niniejsza ustawa może być przywoływana jako Ustawa z 1986 r. o Australii¹.
- (2) Niniejsza ustawa wchodzi w życie w dniu i w godzinie, które zostaną określone w drodze proklamacji¹.

PRZYPISY

1. Ustawa nr 142 z 1985 r. uzyskała sankcję królewską 4 grudnia 1985 r. i weszła w życie 3 marca 1986 r. o godzinie 5:00 czasu Greenwich (zob. Dziennik Urzędowy z 1986 r., nr S85, s. 1).
2. Oprócz niniejszej *Ustawy z 1986 r. o Australii*, Ustawa z 1986 r. o Australii, w zasadniczo identycznym zakresie, została uchwalona przez Parlament Zjednoczonego Królestwa (1986 Rozdział 2) stosownie do prośby i zgody wydanej przez Parlament i rząd Związku w Ustawie z 1985 r. o Australii (Prośba i zgoda) oraz za zgodą wszystkich stanów Australii (zob. ustawy każdego ze stanów z 1985 r. w sprawie prośby o wydanie ustawy o Australii).

WYBRANA LITERATURA

Aitkin Don, Jinks Brian, *Australian political institutions*, Pitman, Carlton 1980.

A Guide on Key Elements of Ministerial Responsibility, Prime Minister, Canberra, December 1998.

Bożyk Stanisław, *Parlament Federalny Australii*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 1999.

Bożyk Stanisław, *System konstytucyjny Australii*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2001.

Cabinet Handbook, Commonwealth of Australia, Canberra, March 2004.

Clarke Frank G., *The History of Australia*, Greenwood Press 2002.

The Constitutions of the Australian states, red. R.D. Lumb., Univ. of Queensland, St. Lucia 1963.

Falkowska Teresa, *Zmiany sytuacji tubylców dokonane w ustawodawstwie australijskim w latach 1970–1985*, [w:] *Ludy i kultury Australii i Oceanii*, Acta Uniw. Wr., nr 1888, 1996.

Federal Executive Council Handbook, *Commonwealth of Australia*, Canberra, June 2005.

Hanock Keith (ed.), *Australian Society*, Cambridge UP 1988.

Harris Ian C. i in., *House of Representatives Practice*, Department of The House of Representatives, Canberra 2005.

Hudson William James, Sharp M.P., *Australian independence: colony to reluctant Kingdom*, Melbourne Univ. Press, Melbourne 1988.

Interpreting constitutions: a comparative study, red. Jeffrey Goldsworthy, Oxford Univ. Press, Oxford 2007.

Irving Helen, *Five things to know about the Australian Constitution*, Cambridge Univ. Press, Cambridge 2004.

Irving Helen, *To constitute a nation: a cultural history of Australia's constitution*, Cambridge Univ. Press, Cambridge 1999.

Kirby Michael, *The Australian Referendum on a Republic – Ten Lessons*, “The Australian Journal of Politics and History” 4(46)/2000.

Konstytucja Związku Australijskiego, oprac. i tłum. Stanisław Bożyk, Iustitia, Białystok 1993.

La Nauze John Andrew, *The making of the Australian constitution*, Melbourne Univ. Press, Melbourne 1972.

Lane Patrick Harding, *A manual of Australian constitutional law*, The Law Book, Sydney 1987.

Livingston William S., *Federalism and constitutional change*, Clarendon Press, Oxford 1956.

Lumb Richard Darrell, *The Constitutions of the Australian states*, Univ. of Queensland, St. Lucia 1968.

McMillan John, Evans Gareth, Storey Haddon, *Australia's constitution: time for change?*, Law Found. of New South Wales, Sydney 1986.

McMulin Ross, *The Light On The Hill. The Australian Labor Party 1891–1991*, Oxford UP, Oxford 1991.

Moon Jeremy, Sharman Campbell, *Australian Politics and Government: The Commonwealth, the States, and the Territories*, Cambridge University Press, Melbourne 2003.

Odgers James R i in., *Odgers' Australian Senate practice*, CanPrint Communications, Canberra 2004.

Oliver Peter Crawford, *The constitution of independence: the development of constitutional theory in Australia, Canada, and New Zealand*, Oxford Univ. Press, Oxford 2005.

Olszewski Wiesław, *Historia Australii*, Ossolineum, Wrocław 1997.

Olszewski Wiesław, *Wyspy Cieśniny Torresa: ich „niepodległość” i tworzenie się podstaw do wystąpienia Mabo*, [w:] Franciszek M. Rosiński (red.) *Ludy i kultury Australii i Oceanii*, Katedra Etnologii UW, 2001.

Osóbka Przemysław, *Systemy konstytucyjne państw Oceanii*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012.

Parliamentary handbook of the Commonwealth of Australia, Dep. of the Parliamentary Library, Australian Government Publ. Service, Canberra 1993.

Patience Allan, Scott Jeffrey, *Australian Federalism. Future Tense*, Oxford UP, Melbourne 1983.

Pryor Judith, *Constitutions: writing nations, reading difference*, Birkbeck Law Press, Abingdon 2008.

Ratnapala Suri, *Australian Constitutional Law. Foundations and Theory*, Oxford UP, Melbourne 2002.

Richard John, *Australia. Historia kultury*, Ossolineum, Wrocław 1994.

Saunders Cheryl, *The constitution of Australia: a contextual analysis*, Hart, Oxford 2010.

Sawer Geoffrey, *The Australian constitution*, Australian Government Publ. Service, Canberra 1975.

Shaw Alan G.L., *Federation In Australia*, Czasopismo Prawno-Historyczne nr 1, 1980.

Smolicz Jerzy J., *Współkultury Australii*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2000.

STARANIEM BIBLIOTEKI SEJMOWEJ
UKAZAŁY SIĘ KONSTYTUCJE:

Albanii [z 1991 r.] wyd. 1997, tekst tożsamy wyd. 2000,
Albanii z 1998 r. – wyd. 2001

Austrii [z 1920 r. w wersji z 1929 r. ostatnia zmiana
28 VI 2002] wyd. 2004

Belgii [z 1831 r., tekst jednolity z 1994] wyd. 1996,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 22 XII 2008]
wyd. 2010

Brazylii [z 1988 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 30 VI 2004] wyd. 2004

Bulgarii [z 1991 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 6 II 2007] wyd. 2012

Chile [z 1980 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 III 2012]
wyd. 2012

Chorwacji [z 1990 r.] wyd. 1995,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2001]
wyd. 2007

Cypru [z 1960 r., wg stanu na 31 V 2012] wyd. 2013

Czech [z 1992 r.] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000

Danii [z 1953 r.] wyd. 2002

Estonii [z 1992 r.] wyd. 1997

Finlandii [z 1919 r.] wyd. 1997
Finlandii z 1999 r. – wyd. 2003

Francji [z 1958 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 22 II 1996] wyd. 1997,
wyd. 2 – [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2003]
wyd. 2005

Grecji 1975/1986 – wyd. 1992,
wyd. 2 – [wg stanu na 1 VII 2005] wyd. 2005

Hiszpanii [z 1978 r.] wyd. 1993, tekst tożsamy wyd. 2000,
wyd. 2 [z późniejszą zmianą z 27 VIII 1992] wyd. 2008

Holandii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 21 III 2002] wyd. 2003

Irlandii [z 1937 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 24 VI 2004] wyd. 2006

Islandii [z 1944 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 1 VII 1999] wyd. 2009

Israela [ustawy konstytucyjne – 1948/1992] wyd. 2001

Japonii [z 1946 r.] wyd. 2014

Kanady [akty z 1867 i 1982 wg stanu na 1 IV 1996] wyd. 1998

Liechtensteinu [z 1921 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 25 XI 2011] wyd. 2013

Litwy [z 1992] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 13 VII 2004]
wyd. 2006

Luksemburga [z 1868 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 24 VI 2005] wyd. 2006

Łotwy [z 1922 r., wg stanu na 15 X 1998] wyd. 2001

Macedonii [z 1992 r.] wyd. 1999

Malty [wg stanu na 1 IX 2007] wyd. 2008

Monako [z 1962 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 2 IV 2002] wyd. 2012

Niemiec [z 1949 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 28 VIII 2006] wyd. 2008

Norwegii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 19 VI 1992] wyd. 1996

Portugalii [z 1976 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 20 IX 1997] wyd. 2000

Republiki Południowej Afryki [z 1997 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 X 2003] wyd. 2006

Rosji [z 1993 r.] wyd. 2000

Rumunii [z 1991 r.] wyd. 1996

Słowacji [z 1992 r.] wyd. 1993,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 23 II 2001]
wyd. 2003

Słowenii [z 1991 r.] wyd. 1994,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 27 VI 2006]
wyd. 2009

Stanów Zjednoczonych Ameryki [z 1787 r., z uwzgl.
poprawki 27. z 1992 r.] wyd. 2002

Szwajcarii [z 1999 r.] wyd. 2000

Szwecji [z 1974 r.] wyd. 1991,
wyd. 2 [tekst jednolity z 1998] wyd. 2000

Turcji [z 1982 r.] wyd. 2013

Ukrainy [z 1996 r.] wyd. 1999

Watykanu, wyd. 2008

Węgier [z 1949 r., tekst jednolity z 1990] wyd. 1992,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30 V 2001]
wyd. 2002,

Ustawa Zasadnicza Węgier [z 2011 r., uzup. o Postanowienia
przejściowe z 30 XII 2011] wyd. 2012

Włoch [z 1947 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 30 V 2003] wyd. 2004

**Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii
Północnej**, wyd. 2010

Teksty konstytucji państw członkowskich UE, według stanu prawnego na 1 lipca 2011 r., ukazały się w tomie „**Konstytucje państw Unii Europejskiej**”, pod red. W. Stańkiewicza, Warszawa 2011.